

MESTNA OBČINA MARIBOR
ŽUPAN

Ulica heroja Staneta 1, SI-2000 Maribor
T: +386.2.2201 000, E: mestna.obcina@maribor.si
S: <http://www.maribor.si>
Davčna številka: SI12709590, Matična številka: 5883369

Številka: 0110-1/2022-8
Datum: 29.09.2022

GMS – 742

MESTNI SVET
MESTNE OBČINE MARIBOR

**ZADEVA: PREDLOG ZA OBRAVNAVO NA 37. REDNI SEJI MESTNEGA SVETA
MESTNE OBČINE MARIBOR**

NASLOV GRADIVA: Akcijski načrt za izboljšanje enakih možnosti za invalide v Mestni občini Maribor 2022-2027

GRADIVO PRIPRAVIL: URAD ZA VZGOJO IN IZOBRAŽEVANJE, ZDRAVSTVENO, SOCIALNO VARSTVO IN RAZISKOVALNO DEJAVNOST
Sektor za zdravstveno in socialno varstvo

GRADIVO PREDLAGA: Aleksander Saša Arsenovič, župan

POROČEVALEC: Milan Kotnik, predsednik Sveta invalidov MOM

PREDLOG SKLEPA: **Mestni svet se je seznanil z Akcijskim načrtom za izboljšanje enakih možnosti za invalide v Mestni občini Maribor 2022-2027 in ga potrdi.**

Aleksander Saša Arsenovič
Župan

MESTNA OBČINA MARIBOR
MESTNA UPRAVA
URAD ZA VZGOJO IN IZOBRAŽEVANJE,
ZDRAVSTVENO, SOCIALNO VARSTVO IN
RAZISKOVALNO DEJAVNOST
Sektor za zdravstveno in socialno varstvo

Številka: 0110-1/2022-8

Datum: 29.09.2022

PODPISNI LIST
PREDLOGA ZA OBRAVNAVO NA 37. REDNI SEJI MESTNEGA SVETA
MESTNE OBČINE MARIBOR

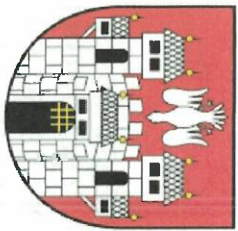
Naslov gradiva:	Akcijski načrt za izboljšanje enakih možnosti za invalide v Mestni občini Maribor 2022-2027
Priloge gradiva (navedba morebitnih prilog):	1.

Pregledali in parafirali:

Podpisniki	Ime in priimek podpisnika	Pristojen organ	Datum	Podpis tistega, ki podpiše oz. parafira
Gradivo pripravil-a:	ANA MANDL, Strokovni sodelavec VI	UVIZSVRD	29.9.2022	<i>Ana Mandl</i>
Gradivo pregledal-a vodja organa in morebitni vodja NOE:	Brigita GAJZER PLIBERŠEK Vodja urada	UVIZSVRD	<i>plibersek</i>	
	Lilijan ZORKO, vodja Sektorja za zdravstveno, socialno varstvo	UVIZSVRD	30.9.2022	<i>Lilijan Zorko</i>
Gradivo usklajeno s pristojnimi organi (če je gradivo pripravljeno izven MOM):				
Dodatni pregled na predlog pripravilavca	Milan Kotnik, predsednik Sveta invalidov MOM	Svet invalidov MOM	30.9.2022	<i>Milan Kotnik</i>
Dokument parafiral podžupan: (obkrožite tistega, ki je odgovoren za vaše področje)	Dr. Samo Peter Medved	Kabinet župana	30.9.2022	<i>Medved</i>
	Gregor Reichenberg Alenka Iskra			

Gradivo prejela služba MS v fizični in elektronski obliki	Rosana Klančnik	Služba za delovanje mestnega sveta	3.10.2022	<i>Rosana Klančnik</i>
---	-----------------	------------------------------------	-----------	------------------------

Gradivo pregledal v.d. direktor MU	Srečko Đurov	Kabinet župana		<i>Srečko Đurov</i>
------------------------------------	--------------	----------------	--	---------------------

AKCIJSKI NAČRT ZA IZBOLJŠANJE ENAKIH MOŽNOSTI ZA INVALIDE V MESTNI OBČINI MARIBOR

2022-2027

KAZALO

I. UVOD	5
II. NAČRTOVANE AKTIVNOSTI V OBDOBJU 2022 – 2027 PO PODROČJIH	8
1. OSVEŠČANJE IN INFORMIRANJE JAVNOSTI	8
1.1. SPLETNA STRAN MOM	10
1.2. OSVEŠČANJE JAVNOSTI	10
1.3. IZDAJA GLASILA SVET INVALIDOV	10
1.4. OSVEŠČANJE MESTNIH SLUŽB	11
1.5. OSVEŠČANJE O PROBLEMATIKI ZAPOSLOVANJA INVALIDOV	11
1.6. OSVEŠČANJE GOSPODARSKEGA SEKTORJA	11
1.7. OSVEŠČANJE MEDIJEV O INVALIDSKI TEMA TIKI TER POMOČ IN PODPORA MOM PRI VZPOSTAVLJANJU STIKOV Z MEDIJO	11
1.8. OZAVEŠČANJE IN OBVEŠČANJE INVALIDOV O PRAVICAH IN DOLŽNOSTIH	11
1.9. INFORMIRANJE INVALIDOV V KRIZNIH RAZMERAH	12
1.10. JAVNA OBRAVNAVA PROBLEMA DIGITALNI RAZKORAK	12
1.11. OSVEŠČANJE OTROK IN MLADINE	12
2. SKRIB OBČINE ZA ZDRAVJE	12
2.1. CELOSTNA IN USKLAJENA ZDRAVSTVENO-SOCIALNA POLITIKA	14
2.2. SPODBUJANJE INOVATIVNIH ORGANIZACIJSKIH PRISTOPOV	14
2.3. DOSTOPNOST DO ZDRAVSTVENIH PROGRAMOV IN STORITEV	14
2.4. SPODBUJANJE DEJAVNE VLOGE INVALIDOV PRI REŠEVANJU NJIHOVIH ZDRAVSTVENIH TEŽAV IN PODPRANJE PROGRAMOV OZAVEŠČANJA O ZDRAVEM ŽIVLJENJU	15
2.5. ZGODNJE ODKRIVANJE BOLEZNI IN ZGODNJA OBRAVNAVA OTROK S POSEBNIMI POTREBAMI IN NJIHOVIH DRUŽIN	15
2.6. CELOSTNA REHABILITACIJA ODRASLIH SLEPIH IN SLABOVIDNIH, GLUHIH IN NAGLUŠNIH TER GLUHO-SLEPIH LJUDI	15
2.7. IZOBRAŽEVANJE STROKOVNEGA KADRA V ZDRAVSTVU O POTREBAH INVALIDOV	15
2.8. VODENJE STATISTIKE O ZDRAVSTVENEM STANJU IN POTREBAH INVALIDOV IN OTROK S POSEBNIMI POTREBAMI	15
3. POKLICNA REHABILITACIJA	16
3.1. ZAGOTOVITEV DOSTOPNOSTI REHABILITACIJSKIH PROGRAMOV	16
3.2. UREDITEV IN IZVAJANJE ZAKONODAJE	16
3.3. OSEBNA ASISTENCA	17
4. STROKOVNO – PODPORNE SLUŽBE	17
4.1. OSVEŠČANJE ZAPOSLENIH O INVALIDIH	18

4.2. OSVEŠČANJE POTENCIALNIH SPONZORJEV	18
4.3. INFORMACIJSKA DOSTOPNOST STROKOVNO PODPORNIH SLUŽB	18
4.4. STROKOVNO PODPORNI PROGRAMI PO PODROČJIH	18
4.5. IZGRADNJA STROKOVNIH KAPACITET DRUŠTEV	19
5.DOSTOPNOST	19
5.1. JAVNE POVRŠINE	24
5.2. JAVNE SANITARJE	25
5.3. PARKIRANJE NA JAVNIH PARKIRNIH MESTIH	25
5.4. JAVNI TRANSPORT	25
5.5. TAKSI SLUŽBA	26
5.6. KULTURA	26
5.7. JAVNI SEKTOR	26
5.8. JAVNE PRIREDITVE	27
5.9. ZASEBNI SEKTOR	27
5.10. RAZNO	27
6.VZGOJA IN IZOBRAŽEVANJE	28
6.1. VSEŽIVLJENJSKO UČENJE	30
6.2. RAZVIJANJE KONCEPTA INKL. UZIJE	31
6.4. DOSTOPNOST IZOBRAŽEVANJA	31
6.5. UČNA POMOČ	31
6.6. USPOABLJANJE PROSTOVOLJCEV ZA DELO Z OTROKI S POSEBNIMI POTREBAMI	31
6.7. IZOBRAŽEVANJE DELOVNIH INVALIDOV IZ GOSPODARSTVA IN BREZPOSELNIH DELOVNIH INVALIDOV	32
6.8. OSVEŠČANJE IN INFORMIRANJE	32
7.ZAPOSLOVANJE, MATERIALNA IN SOCIALNA VARNOST	32
7.1. POVEČANJE ZAPOSILJIVOSTI OSEB Z INVALIDNOSTJO	35
7.2. SPREMINJANJE NEUSTREZNE ZAKONODAJNE ÜREDITVE	36
7.3. SISTEMATIČNO RAZŠIRJANJE PROMOCIJE DUŠEVNEGA ZDRAVJA NA DELOVNEM MESTU MED GOSPODARSKE SUBJEKTE36	36
7.4. SEZNANJANJE INVALIDSKIH ORGANIZACIJ, DELODAJALCEV IN OSEB, KI DELAJO Z INVALIDI Z ZAKONODAJO	36
7.5. SOCIALNA VKLJUČENOST	36
7.6. OSVEŠČANJE DELODAJALCEV O POTREBAH DELAVCEV Z INVALIDNOSTJO	37
7.7. OSVEŠČANJE INVALIDNIH OSEB O NjihOVIH PRAVICAH IN OBVEZNOSTIH NA PODROČJU ZAPOSLOVANJA	37
7.8. OHRANJANJE IN ZAPOSLOVANJE INVALIDOV V OBČINSKI UPRAVI	37
7.9. VKLJUČITEV OBČINSKE UPRAVE V MREŽO DELODAJALCEV V OKVIRU ZAPOSILITVENE REHABILITACIJE	37

7.10. OPOZARJANJE PRISTOJNIH SLUŽB NA OVIRE PRI ZAPOSLOVANJU	37
7.11. PODPORNO OKOLJE ZA RAZVOJ PODJETNIŠKIH IDEJ INVALIDOV	37
7.12. RAZVOJ NOVIH PROGRAMOV ZA ZAPOSLETE INVALIDOV	38
7.13. OMOGOČATI INVALIDOM VKLJUČEVANJE V STORITVE ZAPOSLOTIVNE REHABILITACIJE NA DALJAVO	38
8. DRUŽINSKO ŽIVLJENJE IN SPOŠTOVANJE OSEBNE INTEGRITETE	38
8.1. OSVEŠČANJE	39
8.2. SPODBUJANJE OSEBNE ASISTENCE	39
9. KULTURA	39
9.1. VKLJUČEVANJE OSEB Z INVALIDNOSTJO V KULTURNE DOGODKE IN PRIREDITVE	42
9.2. POBUDA KULTURNIM USTANOVAM	42
9.3. SISTEMATIČNO VKLJUČEVANJE UPORABNIKOV S POSEBNIMI POTREBAMI V KNJIŽNIČNE STORITVE	42
9.4. OSVEŠČANJE KADRA O POTREBAH INVALIDOV	44
9.5. INFORMACIJE O DOSTOPNOSTI KULTURNIH DOGODKOV	44
9.6. PODPORA MOM IN SVETA INVALIDOV PRI KULTURNIH PROGRAMIH INVALIDSkih DRUŠTEV	44
10. ŠPORT IN REKREACIJA	44
10.1. SPODBUJANJE AKTIVNEGA NAČINA ŽIVLJENJA INVALIDOV	46
10.2. ORGANIZIRANJE SKUPNIH ŠPORTNIH IN ŠPORTNO REKREATIVNIH DOGODKOV V OKVIRU SIMOM	46
10.3. VZPODBUDITI IN OMOGOČITI MLADIM INVALIDOM UKVARJANJE S ŠPORTOM	47
10.4. ZAGOTAVLJANJE DOSTOPNOSTI ŠPORTNIH VSEBIN IN OBJEKTOV	47
10.5. IZOBRAŽEVANJE ZA TRENERJE INVALIDSkih ŠPORTOV ZA PRIDOBITEV LICENCE ZA TRENERJA	47
10.6. MOŽNOST TERMINSKEGA ZAKUPA BAZENA ALI DRUGIH ŠPORTNIH KAPACITET	47
11. RELIGIJA	47
11.1. DOSTOP DO VERJOIZPOVEDI	48
12. VKLJUČENOST INVALIDOV V OBLIKOVANJE POLITIKE IN NAČRTOVANJE INVALIDSKEGA VARSTVA	48
12.1. VKLJUČITEV DRUŠTEV V PROCESE OBLIKOVANJA POLITIKE INVALIDSKEGA VARSTVA S STRANI MOM	50
12.2. PODPORA MOM PRI VPLIVANJU DRUŠTEV NA OBLIKOVANJE POLITIKE INVALIDSKEGA VARSTVA	50
12.3. ZAGOTAVLJANJE OBVEŠČANJA O POLITIČNIH TEMAH	50
12.4. POSREDOVANJE INFORMACIJ O VOLITVAH IN OMOGOČITI SVOBODNO ODDAJO VOLILNEGA GLASU	50
13. OBČINSKI AKTI	51
13.1. SPREMILJANJE NEUSTREZNIH ZAKONSKIH UREDITEV PREKO INVALIDSkih DRUŠTEV IN ISKANJE MOŽNOSTI ZA NJHOVO IZBOLJŠANJE	52
13.2. POBUDE ZA SPREJEMANJE IN IZVAJANJE OBČINSKIH AKTOV	52
13.3. PODPORA MOM PRI DAJANJU POBUD IN VPLIVANJU NA SPREJEMANJE ZAKONODAJE NA NACIONALNI RAVNI	52

13.4. DOSTOPNOST OBČINSKIH AKTOV V PRIPRAVI	52
14.FINANČNA IN VSEBINSKA PODPORA	53
14.1. BREZPLAČNA UPORABA PROSTOROV MOM	54
14.2. SOFINANCIRANJE PROGRAMOV INVALIDSKEGA VARSTVA	54
14.3. SOFINANCIRANJE PROGRAMOV ŠPORTA INVALIDOV	54
14.4. SOFINANCIRANJE ZAPOLITEV INVALIDOV V PROGRAMIH JAVNIH DEL	54
14.5. VSEBINSKA IN FINANČNA PODPORA OSVEŠČANJU JAVNOSTI	54
14.6. FINANČNA IN VSEBINSKA PODPORA SVETU INVALIDOV	54
15.USPOSABLJANJE STROKOVNEGA KADRA	55
14.1. ZAGOTAVLJANJE STROKOVNEGA KADRA	55
14.2. USPOSABLJANJE OBČINSKEGA KADRA	56
14.3. USPOSABLJANJE UPRAVNIH DELAVCEV	56
14.4. USPOSABLJANJE IN OSVEŠČANJE DRUGEGA STROKOVNEGA KADRA	56
16.SPREMILJANJE IN UGOTAVLJANJE UČINKOV SPREJETIH UKREPOV	56
16.1. PERIODIČNO SPREMLJANJE SPREJETIH UČINKOV	57
16.2. JAVNO OBJAVLJANJE DOKUMENTOV O DELOVANJU SVETA INVALIDOV	57
17.MEDNARODNO SODELOVANJE	57
17.1. IZMENJAVA MEDNARODNIH DOBRIH PRAKS	57
17.2. PODPORA PRI PRIJAVAH PROJEKTOV S PRIPOROČILI IN PRIJAVA PROJEKTOV SKUPAJ Z MOM	58
III.SKLEPNE MISLI	58

I. UVOD

Izhodišča za pripravo Akcijskega načrta izhajajo iz smernic OZN in smernic Zveze delovnih invalidov Slovenije (ZDIS). Švedske invalidske organizacije so izdelale metodo, znano kot **Agenda 22**, ki je namenjena izdelavi načrtov invalidske politike na podlagi Standardnih pravil za izenačevanje možnosti invalidov, in ki smo ji sledili v pričujočem Akcijskem načrtu.

Mestna občina Maribor (v nadaljevanju MOM) je že v decembru 2010 na osnovi dobre realizacije Akcijskega načrta za izboljšanje enakih možnosti za invalide v Mariboru 2010 – 2014 pridobila listino »Občina po meri invalidov.« Mnoge ovire za invalide v MOM so bile z izvedenimi ukrepi odpravljene, mesto in meščani so postali invalidom prijaznejši. Kot nadaljevanje so invalidska društva in organizacije pripravili predloge za Akcijski načrt 2022 – 2027, s katerim bomo ob podpori župana nadaljevali politiko občine po meri invalidov. Prizadevali si bomo, da realiziramo čim več zadanih nalog.

Splošni cilj, ki ga želimo doseči s pripravo in z izvajanjem Akcijskega načrta, je doseči tako družbo, da bodo imeli vsi državljani enake možnosti. Mestna občina Maribor je pri zastavljanju svojih ciljev upoštevala mednarodne in nacionalne smernice ter utrip lokalnega okolja, in kot ključne opredelila naslednje cilje:

- zagotavljati arhitekturno, komunikacijsko in informacijsko dostopnost in s tem krepiti enake možnosti samostojnega in neodvisnega življenja invalidov;
- osveščati javnost o potrebah invalidov in dvigovanje ravni zavesti o aktivni vlogi invalidov, njihovih pravic do izenačitve možnosti in do zaščite pred diskriminacijo;
- zagotavljati podporo strokovno podpornih služb pri izvajanju in razvoju programov za vključevanje invalidov v vsa področja družbenega življenja;
- spodbujati medsebojno sodelovanje vseh služb in organizacij, ki pokrivajo življenje invalidov z namenom, da zagotovijo invalidom optimalne pogoje za enake možnosti za neodvisno življenje in vključevanje v družbene procese.

V letu 2009 je bil ustanovljen Svet invalidov MOM, ki ga sestavljajo predstavniki invalidskih organizacij in predstavniki strokovnih služb MOM in je nepogrešljiv posvetovalni organ župana. Svet invalidov skrbi za realizacijo Akcijskega načrta, izvaja koordinacijo med MOM in invalidi, spodbuja aktivnost invalidov in nudi administrativno podporo aktivnostim Sveta.

SEZNAM KRATIC

- DS – Delovna skupina
- DŠIS – Društvo študentov invalidov Slovenije
- EU - Evropska unija
- FIHO – Fundacija za financiranje invalidskih in humanitarnih organizacij
- MD – Medobčinsko društvo
- MDCP – Mariborsko društvo za cerebralno paralizno
- MDDSZ – Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti
- MDSS – Medobčinsko društvo slepih in slabovidnih
- MIZŠ – Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport
- MK – Ministrstvo za kulturo
- MOM – Mestna občina Maribor
- MS – Mestni svet
- MZ - Ministrstvo za zdravje
- OTVR - otroci s težavami v razvoju
- OZN – Organizacija združenih narodov
- PK – Parkirna karta
- RS - Republika Slovenija
- SIMOM – Svet invalidov Mestne občine Maribor
- ŠZM – Športna zveza Maribor
- TTO - talna taktalna oznaka
- TTVS – Talni taktalni vodilni sistem
- TV – televizija
- UKC - Univerzitetni klinični center
- UM – Univerza v Mariboru
- URI – Univerzitetni rehabilitacijski inštitut RS
- UVIZSVRD - Urad za vzgojo in izobraževanje, zdravstveno, socialno varstvo in raziskovalno dejavnost
- ZD AD - Zdravstveni dom Adolfa Drolca
- ZDIS – Zveza delovnih invalidov Slovenije
- ZRSZ – Zavod Republike Slovenije za zaposlovanje
- ZZRZI – Zakon o zaposlitveni rehabilitaciji in zaposlovanju invalidov
- ZZZS – Zavod za zdravstveno zavarovanje Slovenije

II. NAČRTOVANE AKTIVNOSTI V OBDOBJU 2022 – 2027 PO PODROČJIH

1. OSVEŠČANJE IN INFORMIRANJE JAVNOSTI

Cilji:

- Omogočiti invalidom optimalno uporabo nove informacijske tehnologije, z namenom povečanja njihove samostojnosti in neodvisnosti ter tako višje kakovosti življenja
- Omogočiti invalidom svobodno izbiro iskanja, sprejemanja in sledenja informacijam
- Spodbujati aktivnosti proti predsodkom do invalidov
- Osveščanje strokovne in širše javnosti o problematiki invalidov in pomenu invalidskih društev
- Spodbujanje in razvijanje kulture dialoga znotraj širšega javnega sektorja in invalidskih društev ter znotraj različnih vrst invalidskih društev

UKREP	OPREDELITEV UKREPA	NOSILCI	VIRI FINANCIRANJA	ROK
1.	Spletna stran MOM	MOM, SIMOM	MOM	Trajna naloga
2.	Osveščanje javnosti	MOM, SIMOM	MOM	Trajna naloga
3.	Osveščanje mestnih služb	SIMOM, društva	/	Trajna naloga
4.	Izdaja glasila invalidov	SIMOM, društva,	MOM	Trajna naloga
5.	Osveščanje problematiki zaposlovanja invalidov	SIMOM, razni	Razni	Trajna naloga

6.	Osvetčanje gospodarskega sektorja	Delavnice za osvetčanje o komunikaciji s slepimi in z gluhimi za določene ciljne javnosti	SIMOM, društva	MOM	Občasno
7.	Pomoč in podpora MOM pri vzpostavljanju stikov z mediji	Pomoč in podpora MOM pri sodelovanju medijev v promociji društev	MOM, SIMOM	MOM	Trajna naloga
8.	Ozaveščanje in obveščanje invalidov o pravicah in dolžnostih	Ozaveščanje invalidov o pravicah in dolžnostih, zlasti glede priporočil, odločb, pravilnikov in zakonodaje	SIMOM, društva	/	Trajna naloga
9.	Informiranje invalidov v kriznih razmerah	V času krize posebno pozornost usmeriti v informiranje invalidov ter izvajalcem podpornih storitev (asistenti, družinski pomočniki...), ki so pomemben vir informacij za invalide	SIMOM, invalidske organizacije in druge službe, informacijska pisarna za invalide	/	Trajna naloga v času krize
10.	Javno govornit o digitalnem razkoraku	To je pojav, ko je informacijska tehnologija nekaterim skupinam (med njimi slepim) vse manj dosegljiva in prednje postavlja mnoge nove ovire – informacijske, komunikacijske, zaposlitvene, gibalne.	Društva, SIMOM	MOM	Trajna naloga
11.	Osvetčanje otrok in mladine	Osvetčanje otrok in mladine o invalidski problematiki preko delavnic, predavanj, zloženk, dodatnih vzgojnih in izobraževalnih vsebin	Društva, SIMOM	MOM	Trajna naloga
12.	Delovanje informacijske pisarne	Informiranje invalidov o invalidski problematiki, odgovori na vprašanja, posredovanje aktualnih informacij...	MOM	MOM	Trajna naloga

1.1. SPLETNA STRAN MOM

Spletno stran Mestne občine Maribor redno posodobljati in prilagajati ter usklajevati z zakonskimi zahtevami. Pri tem je treba posebno pozornost nameniti dostopnosti strani slepim in slabovidnim ter gluhim in naglušnim. Pobude za dostopnost spletnih strani za javna podjetja, Holding Maribor.

1.2. OSVEŠČANJE JAVNOSTI

V okviru Sveta invalidov MOM že poteka osveščanje javnosti na različne načine: preko medijev (radio, časopis, TV, e-pošta ...); na posvetih, okroglih mizah; potekajo akcije osveščanja z letaki, brošurami; osveščanje s sodelovanjem na prireditvah, npr. Dan mobilnosti invalidov; izdaja in razdeljevanje glasila Svet invalidov, sodelovanje z različnimi skupinami in posamezniki pri osveščanju javnosti ... Organizirati je treba čim več javnih dogodkov v centru mesta, kjer se lahko predstavijo društva in invalidi in s tem pokažejo, da so del mesta.

Potrebno je ohranjati vse vidike osveščanja glede življenja z invalidnostjo, pomembno je, da se še naprej ohranja in skrbi, da se čim več novic, pobud, obvestil razpošlje po celotni mailing bazi članov (in partnerjev) v Svetu invalidov MOM; pričakujemo še vnaprej podporo lokalnih medijev. Invalidska društva podpirajo in si želijo še vnaprej soustvarjanja glasila Svet invalidov. Velikega pomena je tudi ustvarjanje glasila invalidskih društev in njihovih zvez.

Pri tem je treba posebno pozornost nameniti osveščanju javnosti o invalidih, usmerjeno proti stereotipom in predsodkom in škodljivim praksam diskriminacije, tudi tiste na podlagi spola in starosti, obenem pa ozaveščati o dobrih praksah na vseh področjih družbenega delovanja

1.3. IZDAJA GLASILA SVET INVALIDOV

Izdaja in distribucija glasila širši javnosti in zainteresiranim skupinam.

1.4. OSVEŠČANJE MESTNIH SLUŽB

Osveščanje in informiranje predstavnikov strokovnih služb Mestne občine Maribor, Centra za socialno delo Maribor, ZRSZ, URI Soča, Marproma itd., je vključeno v redno informiranje članov Sveta invalidov MOM preko elektronske pošte, kot trajna naloga pa poteka tudi osveščanje z izvedbo raznih delavnic in tečajev.

1.5. OSVEŠČANJE O PROBLEMATIKI ZAPOSLOVANJA INVALIDOV

Ozaveščanje strokovne javnosti s področji zaposlovanja, izobraževanja, javne uprave, zdravstva in druge strokovne javnosti, ki se ukvarja z invalidsko problematiko (rehabilitacijski in socialni delavci, delodajalci, arhitekti, učitelji, medicinsko osebje, osebni asistenti) in z odločevalci (npr. poslanci, pripravljalci aktov na državni in lokalni ravni in drugi)

1.6. OSVEŠČANJE GOSPODARSKEGA SEKTORJA

Občasno se pripravijo delavnice osveščanja o posebnih potrebah invalidov, s poudarkom na slepih in slabovidnih in distribucija brošure Ne tako ..., ampak tako.

1.7. OSVEŠČANJE MEDIJEV O INVALIDISKI TEMATIKI TER POMOČ IN PODPORA MOM PRI VZPOSTAVLJANJU STIKOV Z MEDIJO

Na MOM deluje služba za stike z javnostjo, ki ima organizirano mrežo stikov in komuniciranje z mediji in je invalidom v pomoč pri informiranju in osveščanju, prevenstveno medijev. Predstavnike medijev je treba osveščati, da je tudi dobra novica pomembna za društva in invalide, za promocijo dela društev in polnega življenja invalidih oseb (da javnost ne dojema invalidov le kot nekoga, ki je večno nezadovoljen in potreben pomoči). Mediji bi morali zagotavljati več medijskega prostora tematiki s področja invalidov in za prikazovanje invalidov kot dejavne člane družbe.

1.8. OZAVEŠČANJE IN OBVEŠČANJE INVALIDOV O PRAVICAH IN DOLŽNOSTIH

Ozaveščanje in obveščanje invalidov o pravicah in dolžnostih in možnostih na vseh področjih njihovega življenja, še posebej glede sprememb priporočil, odločb, pravilnikov in zakonodaje.

1.9. INFORMIRANJE INVALIDOV V KRIZNIH RAZMERAH

V kritičnih razmerah je potrebno sistematično nameniti pozornost informiranju invalidov in zagotoviti informacije v različnih oblikah in formatih, prilagojenih vsaki skupini invalidov. Posebno pozornost nameniti izvajalcem podpornih storitev (osebni asistenti, družinski pomočniki, oskrbovalci na domu itd.), ki so pomemben vir informacij za invalide. Pomemben vir informacij je tudi informacijska pisarna za invalide, ki deluje na MOM.

1.10. JAVNA OBRAVNAVA PROBLEMA DIGITALNI RAZKORAK

V soorganizaciji SIMOM in MDSS bi bilo potrebno javno govoriti o digitalnem razkoraku. To je pojav, ko je informacijska tehnologija nekaterim skupinam (med njimi slepim) vse manj dosegljiva in prednje postavlja mnoge nove ovire – informacijske, komunikacijske, zaposlitvene, gibalne. Pred tem bi problem podrobneje predstavili zainteresiranim članom Sveta invalidov, predstavnikom mestnih služb ter drugim predstavnikom javnih služb in organov, nato bi bil možen skupni nastop v medijih.

1.11. OSVEŠČANJE OTROK IN MLADINE

Osveščanje otrok in mladine o invalidski problematiki preko delavnic, predavanj, zloženk, dodatnih vzgojnih in izobraževalnih vsebin v izvedbi invalidskih društev in ob podpori SIMOM in sofinanciranju MOM preko javnih razpisov.

2. SKRB OBČINE ZA ZDRAVJE

Cilji:

- Omogočiti enake možnosti dostopa do vseh oblik zdravstvenega varstva, ne glede na spol, poreklo in stopnjo ali vrsto invalidnosti
- Omogočiti invalidom enakopravno vključevanje v sprejemanje odločitev o njihovi zdravstveni oskrbi
- Doseči, da bodo težave invalidov vključene v informativno gradivo strokovnega izobraževanja in promocijo javnega zdravstva
- Zagotoviti dostop do vseh zdravstvenih ustanov
- Omogočiti invalidom dostop do informacij o pravicah in možnostih uveljavljanja pravic na njim razumljiv način
- Zagotavljati zgodnje diagnosticiranje zaradi pravočasnega zdravljenja

UKREP	OPREDELITEV UKREPA	NOSILCI	VIRI FINANCIRANJA	ROK
1. Zagotavljanje celostne in usklajene zdravstveno-socialne politike	Ureditev zakonodaje in nadzor nad izvajanjem predpisanih ukrepov	MDDSZ	Proračun RS	Trajna naloga
2. Spodbujanje inovativnih organizacijskih pristopov	Sofinanciranje zdravstvenega varstva – dodatni programi, katerih cilj je povečati prožnost zdravstvene oskrbe, prilagojene potrebam invalidov	Zdravstveni sistemi (UKC, ZD A.D...)	Proračun RS, ZZZS in druge zavarovalnice	Trajna naloga
3. Zagotavljanje čim boljše dostopnosti do zdravstvenih programov in storitev ne glede na obliko in stopnjo invalidnosti	Sofinanciranje zdravstvenega varstva – osnovni programi	Zdravstveni sistemi (UKC, ZD A.D...), MOM	Proračun RS, MOM, ZZZS in druge zavarovalnice	Trajna naloga
4. Spodbujanje dejavne vloge invalidov za reševanje njihovih zdravstvenih težav, podpiranje programov	Ozaveščanje uporabnikov in strokovnega osebja	Zdravstvo, SIMOM, starši, razni ...	Razni	Trajna naloga

	ozaveščanja o zdravem življenju				
5.	Zagotavljanje zgodnjega odkrivanja in celovite zgodnje obravnave otrok s posebnimi potrebami in njihovih družin	Osnovni in dodatni programi zdravstvenega varstva s posebnim poudarkom na mobilnih oblikah pomoči, ki omogočajo, da otrok ostane v družini	Izvajalci zdravstvenih storitev	Razni	Trajna naloga
6.	Rehabilitacija odraslih slepih in slabovidnih, gluhih in naglušnih ter gluho-slepih ljudi	Celosni pristop k zdravljenju okvare sluha in vida, s poudarkom na prilagajanju lokalnim potrebam.	Izvajalci zdravstvenih storitev	Razni	Trajna naloga
7.	Izboljšanje znanja in vedenja osebj v zdravstvenih ustanovah o potrebah invalidov	Izobraževanje strokovnega kadra, osveščanje o posameznih vrstah invalidnosti, da bodo invalidi ustrezno obravnavani glede na svojo invalidnost in potrebe	UKC Maribor in ostali izvajalci zdravstvenih storitev, SIMOM	Razni	Trajna naloga
8.	Zbiranje podatkov o zdravstvenem stanju in potrebah invalidov in otrok s posebnimi potrebami	Vodenje statistike z namenom razvoja, ugotavljanja in izboljšanja stanja.	Izvajalci zdravstvenih storitev	Razni	Trajna naloga

2.1. CELOSTNA IN USKLAJENA ZDRAVSTVENO-SOCIALNA POLITIKA

Predvideni ukrepi v okviru Sveta invalidov MOM so dajanje pobud za ureditev zakonodaje in spremljanje izvajanja predpisanih ukrepov.

2.2. SPODBUJANJE INOVATIVNIH ORGANIZACIJSKIH PRISTOPOV

Osnovna naloga MOM bo sofinanciranje programov zdravstvenega varstva – dodatni programi, katerih cilj je povečati prožnost zdravstvene oskrbe, prilagojene potrebam invalidov.

2.3. DOSTOPNOST DO ZDRAVSTVENIH PROGRAMOV IN STORITEV

Sofinanciranje programov zdravstvenega varstva – osnovni programi s strani MOM že poteka in bo trajna naloga tudi v prihodnje.

2.4. SPODBUJANJE DEJAVNE VLOGE INVALIDOV PRI REŠEVANJU NJIHOVIH ZDRAVSTVENIH TEŽAV IN PODPIRANJE PROGRAMOV OZAVEŠČANJA O ZDRAVEM ŽIVLJENJU

Na tem področju imajo pomembno vlogo društva, ki morajo angažirati svoje člane za dajanje pobud in konstruktivnih kritik.

2.5. ZGODNJE ODKRIVANJE BOLEZNI IN ZGODNIA OBRAVNAVA OTROK S POSEBNIMI POTREBAMI IN NJIHOVH DRUŽIN

Glavna naloga bo ozaveščanje javnosti o možnostih in pomenu zgodnje pomoči. Ciljna skupina so predvsem nosečnice in mlade družine.

2.6. CELOSTNA REHABILITACIJA ODRASLIH SLEPIH IN SLABOVIDNIH, GLUHIH IN NAGLUŠNIH TER GLUHO-SLEPIH LJUDI

Celostni pristop k zdravljenju okvare sluha in vida, s poudarkom na prilagajanju lokalnim potrebam.

2.7. IZOBRAŽEVANJE STROKOVNEGA KADRA V ZDRAVSTVU O POTREBAH INVALIDOV

Predvideni ukrepi: V sodelovanju s SI MOM naj se pripravijo delavnice o komunikaciji z različnimi skupinami invalidov za zdravstveno osebje, naj se izda zložanka o programih in storitvah posameznih društev, ki bi jih distribuirali na različne oddelke in ambulante UKC. Ugotovljajo namreč, da npr. ljudje z okvaro vida pridejo po pomoč v društvo šele po nekaj letih, ker niso vedeli za programe in podporne storitve društva.

2.8. VODENJE STATISTIKE O ZDRAVSTVENEM STANJU IN POTREBAH INVALIDOV IN OTROK S POSEBNIMI POTREBAMI

Vodenje statistike v invalidskih društvih z namenom razvoja, ugotavljanja in izboljšanja stanja. Pri tem je izrednega pomena ažuriranje seznamov, ki so lahko podlaga za vodenje statistike na državni ravni.

3. POKLICNA REHABILITACIJA

Cilji:

- Zagotoviti boljšo zaposljivost in vključevanje invalidov na trg dela

UKREP	OPREDELITEV UKREPA	NOSILCI	VIRI FINANCIRANJA	ROK
1. Zagotovitev dostopnosti rehabilitacijskih programov	Lokalna in državna oblast mora zagotoviti fizično, komunikacijsko in vsebinsko dostopnost rehabilitacijskih programov	MDDSZ, ZRSZ	Proračun RS, MOM	Trajna naloga
2. Ureditev in izvajanje zakonodaje	Zakonska ureditev zaposlitvene rehabilitacije in kvot glede na potrebe mladih visoko izobraženih invalidnih oseb	MZ, izvajalci zaposlitvene rehabilitacije, delodajalci	Proračun RS, Razni	Trajna naloga
3. Pomoč na domu in storitev osebne asistencije	Ohranjati storitev osebne asistencije in pomoči na domu	Invalidska društva, izvajalci	MOM, Razni	Trajna naloga

3.1. ZAGOTOVITEV DOSTOPNOSTI REHABILITACIJSKIH PROGRAMOV

Lokalna in državna oblast mora zagotoviti fizično, komunikacijsko in vsebinsko dostopnost rehabilitacijskih programov. Pri tem je pomembno, da sodelujejo tudi delodajalci, ki rehabilitacijo invalida izvajajo v praksi. Potrebne bi bile spodbude, da bi se vključilo dovolj delodajalcev in bi se tako zmanjšala čakalna doba invalida na vključitev v program rehabilitacije. Sedaj nekateri invalidi čakajo tudi 1 leto in več, kar je nesprejemljivo.

3.2. UREDITEV IN IZVAJANJE ZAKONODAJE

Vključeni v programe zaposlitvene rehabilitacije ugotavljajo, da ureditev zaposlitvene rehabilitacije in kvot ne naslavlja potreb mladih visoko izobraženih invalidnih oseb. Poleg tega so postopki rehabilitacije predolgi in velikokrat pri osebni iščejo bolj slabosti kot pa njene močne točke in spretnosti. Treba bi bilo urediti zakonodajo, ki omogoča nediskriminatorno, učinkovito in kvalitetno zaposlitveno rehabilitacijo, ki poteka v obliki zaposlitve vključene osebe.

3.3. OSEBNA ASISTENCA

Za invalide je izredno pomembna storitev OSEBNE ASISTENCE, ki jo za upravičence po zakonu o osebni asistenci zagotavlja država. V obdobju zagotovitve je omogočila marsikateremu invalidu izboljšanje enakih možnosti za vključevanje v družbeno življenje in kakovitejše preživljanje prostega časa. Za invalide, ki potrebujejo pomoč manj kot 30 ur tedensko in tako niso upravičenci po Zakonu o osebni asistenci, je zato zelo dobrodošla pomoč na domu in sofinanciranje osebne asistencе s strani MOM, predvsem programi prevozov. Člani društev nujno potrebujejo osebno asistenco pri športno-rekreativnih dejavnostih (plavanje, izleti, družabna srečanja); zato podpirajo in si želijo še vnaprejšnjo podporo (tudi finančno) s strani MOM za izvajanje osebne asistencе.

4. STROKOVNO – PODPORNE SLUŽBE

Cilji:

- Boljša informiranost zaposlenih v strokovnih službah o potrebah in posebnostih invalidov
- Učinkovito sodelovanje strokovnih služb pri reševanju invalidske problematike
- Proaktivnost javnih uslužbencev v smislu predlogov in aktivnosti v dobro invalidov
- Sodelovanje strokovnih služb z invalidskimi organizacijami

UKREP	OPREDELITEV UKREPA	NOSILCI	VIRI FINANCIRANJA	ROK
1.	Osvেščanje zaposlenih o invalidih	Invalidska društva, Svet invalidov MOM, MOM, javni uslužbenci	MOM, EU, FIHO	Trajna naloga
2.	Osvеščanje potencialnih sponzorjev za različne usluge in pomoč pri delu	Društva, SIMOM	MOM, EU, FIHO	Trajna naloga

3.	Informacijska dostopnost strokovno podpornih služb	Dostopna spletna stran, zloženke, vse oblike informiranja, skrb za izpopolnjevanje ...	MOM, razni	MOM, razni	Trajna naloga
4.	Strokovno podporni programi po področjih	Delovanje delovnih skupin po področjih, strokovnjaki MOM in raznih služb	MOM, občinske službe, SIMOM, invalidska društva	/	Trajna naloga
5.	Izgradnja strokovnih kapacitet društev	Izobraževanja vodij in članov društev	Zveze društev, društva	FIHO, društva, MOM, RS	Trajna naloga

4.1. OSVEŠČANJE ZAPOSLENIH O INVALIDIH

Osvেščanje občinskega kadra in bolj učinkovito izvajanje akcijskega načrta bi dosegli z izvedbo različnih delavnic in izobraževanj ter s skupnimi sestanki, kjer bi lahko društva opozarjala na težave, s katerimi se soočajo društva in njihovi člani na posameznih področjih življenja v MOM. Skupaj bi nato lažje poiskali ustrezne rešitve.

4.2. OSVEŠČANJE POTENCIALNIH SPONZORJEV

Na različne načine bi izvajali informiranje in osvеščanje potencialnih sponzorjev (delavnice, objave v medijih, predstavitve...). Pomоč MOM in SIMOM pri izbiri ciljnih skupin in pri izvedbi dogodkov je nujna. Predvidavamo, da dodatni stroški ne bi nastali.

4.3. INFORMACIJSKA DOSTOPNOST STROKOVNO PODPORNH SLUŽB

Dostopna spletna stran, zloženke, vse oblike informiranja, skrb za izpopolnjevanje...

4.4. STROKOVNO PODPORNH PROGRAMH PO PODROČJH

Delovanje delovnih skupin po področjih, ki vključujejo strokovnjake MOM in drugih mestnih služb že poteka in daje dobre rezultate. Prav tako je nujno, da se ohrani sofinanciranje delovanja in programov društev s strani MOM.

4.5. IZGRADNJA STROKOVNH KAPACITET DRUŠTEV

Invalidska društva se formirajo in poimenujejo glede na vrsto invalidnosti vključenih oseb. Praviloma v društvih delujejo prostovoljci invalidi ali svoji vključenih invalidov. Kot laiki so le izjemoma ustrezno strokovno podučeni v različnih področjih, na katerih svetujejo svojim članom, zato mora MOM

redno omogočati izobraževanja vodi in članov društev, ki opravljajo v društvi nalogo strokovnega svetovalca. Primerno je, da ena oseba ne izvaja strokovnega svetovanja na prav vseh področjih. Pri tem je dobrodošlo, da se društva med seboj povezujejo in ena oseba izvaja strokovno svetovanje tudi za člane drugih društev.

5. DOSTOPNOST

Cilji:

- Spremljanje izvajanja zakona o gradnji
- Uvajati prilagojene prometnice
- Zagotoviti zadostno število IPPM
- Zagotoviti dostopnost kulturnih, športnih in rekreativnih vsebin
- Izboljšati dostopnost v zgradbah, javnih površinah in prevoznih sredstvih za gluhe in slepe z ustreznim sistemom informiranja
- Razvijati osebno mobilnost kot predpogoj za splošno mobilnost
- Vključiti v zakon odlok o najemu stanovanj
- Razvijati pakete dostopnih storitev v prometu
- Razvijati dostopni turizem
- Zagotavljati kvaliteto informiranost

	UKREP	OPREDELITEV UKREPA	NOSILCI	VIRI FINANCIRANJA	ROK
1.	Dostopnost javnih površin	1x letno obhod in pregled dostopnosti mesta ter priprava seznama potrebnih ukrepov	MDDSSMB, Zveza slepih SLO, Svet	FIHO, MOM, ...	Trajna naloga

		Vzdrževanje in sanacija že urejenih površin skladno s točko 5.1.1. (obnova kontrastnih označitev, TTO, klančine, pločniki...)	invalidov, MOM – Urad za komunalno, UM			
	Spremljanje obnove nabrežja Lenta	Spremljanje in podajanje predlogov za izboljšanje dostopnosti	MOM, Nigrad, MOM, Svet invalidov, DS za dostopnost	MOM		Do dokončanja del
	Preverjanje dostopnosti ND	Spremljanje vgradnje dvigala v Narodni dom	MOM, SIMOM, DS za dostopnost			Do dokončanja del
		Izboljšati mobilnost slepih - po implementaciji TTVS pomoč pri izobrazbi trenerja mobilnosti za slepe	MDS SMB, Zveza slepih SLO, Svet invalidov, MOM	MOM		2022
		Izboljšati mobilnost oseb na vozičku: možnost izposoje prilagojenega električnega skuterja za invalide na vozičkih (motorizirano kolo)	MARPPROM, MOM	MOM		2023
		Označiti ovire na peš poteh z odsevniki npr. stojala za kolesa, zastekljena vrata,...	MOM – Urad za komunalno	MOM		Trajna naloga
		Ozvočenje semaforiziranih križišč	MOM, Nigrad	MOM		Trajna naloga
			MOM – Urad za komunalno,			
			MOM – Urad za komunalno, MOM – Urad za gospodarstvo, SI MOM	MOM; EU		2024
2.	Javne sanitarije	Ureditev sanitarij za invalide v centru mesta in obstoječih prilagojenih sanitarij				

		Označitev z usmerjevalniki	MOM – Urad za komunalo, Niograd	MOM	Trajna naloga
		Priprava Akcijskega načrta za vzpostavitev mreže javnih sanitarij za invalide za obdobje 5 let ter predstavitev problematike Mestnemu svetu	SI MOM, društva, MOM – Urad za komunalo	MOM, drugi	2023
		Ureditev javnih dostopnih sanitarij za invalide v centru mesta			2024
3.	Javna parkirna mesta	Akcije osveščanja nevestnih voznikov – 1x letno	Svet invalidov in Varnostni sosvet	MOM, občine	Trajna naloga
		Kontrola nepravilnega parkiranja na parkirnih mestih za invalide	Redarska služba	Redarska služba	Trajna naloga
		Ureditev javnega mestnega prevoza za invalidne osebe:			
		a) Izdelava kodeksa ustreznega ravnanja in obnašanja voznikov avtobusov do invalidov, kot tudi za ostale voznike;	MOM, Svet invalidov MOM, MARPPROM, invalidska društva	MOM, MARPPROM,	2023
		b) Ustrezna ureditev informacij o voznih redih, postajah ipd. prilagojena gluhim, slepim in gibalno oviranim (zvočnik, svetlobna signalizacija, zvočno najavljanje postaj ipd.)			
		Nabava prilagojenih EKO avtobusov	MOM, MARPPROM	MOM, MARPPROM	2022 - 2027
		Izboljšanje dostopnosti avtobusnih postajališč skladno z oceno dostopnosti, narejeno v sklopu projekta Danova	MOM, MARPPROM	MOM, MARPPROM, drugi	2022-2027
4.	Javni transport				

	Nabava invalidom dostopnega vozila za brezplačno vožnjo po Mariboru (shuttle) in vožnjo v širšem centru mesta	MOM, MARPPROM	MOM, MARPPROM	2022-2023
5.	Taksi služba Pregled odloka o taksi službah in oblikovanje predloga za nov odlok	SIMOM, MOM	MOM	2022
6.	Kultura Ix letno pregled oz. analiza in monitoring dostopnosti kulturnih ustanov in nabor ukrepov za izboljšanje dostopnosti kulturnih ustanov Skladno z naborom ukrepov izvajati implementacijo skladno z razpoložljivimi viri financiranja	SI MOM – DS za dostopnost, DS za kulturo, MOM - Urad za kulturo, Invalidiška društva	MK, MOM, drugo	Trajna naloga
	Spremljanje izgradnje novega centra Rotovž: spremljanje in sprotno podajanje predlogov za izboljšanje dostopnosti (indukcijska zanka)	SIMOM, DS za dostopnost, MOM	/	Do konca del
	Pobude za sistemsko rešitev na osnovi obstoječe zakonodaje za zagotavljanje dostopnosti kulture in kulturne dediščine	SIMOM, DS za dostopnost	/	Trajna naloga
	Izobraževanje kulturnih delavcev, s poudarkom na osveščanju kulturnega managementa	SI MOM, invalidiška društva	MOM, MK, EU	Trajna naloga
7.	Javni sektor Omogočiti dostop do tehničnih pripomočkov in opravljanje specialističnega pregleda v Mariboru → predstavitev problematike na Mestnem svetu → pobuda relevantnim državnim organom	MDDSZ, MOM, izvajalci	RS, MOM	Trajna naloga
	Sodelovanje s pokopališči in pobude za izboljšanje dostopnosti pokopališč	SIMOM – DS za dostopnost Izvajalci, društva	MOM	Trajna naloga

	Vgradnja indukcijske zanke v sejno sobo MOM – Dvorana generala Rudolfa Maistra	MOM	MOM	2023
8.	Javne prireditve Invalidom in njihovim spremljevalcem omogočiti dostop in pogoje za spremljanje prireditev - tolmač, klančine, parkiranje	MOM, razni	Razni	Trajna naloga
	Kulturni večer invalidov	SI MOM, Invalidska društva, MOM - Urad za kulturo	MOM	Trajna naloga: 1x letno
	Športne igre invalidov 1x letno	SI MOM, Invalidska društva, MOM - Urad za šport	MOM, sponzorji	Trajna naloga
	Športno-rekreativno srečanje invalidov Maribora 1x letno	SI MOM, Invalidska društva, MOM	Društva, posamezniki, MOM	Trajna naloga
9.	Zasebni sektor Pobuda UKC Maribor oz. lastnikom parkirne hiše ob UKC za popuste oz. brezplačno parkiranje v bližini UKC Maribor za invalide s PK	SIMOM, MOM, UKC MB	MOM, UKC	2023 oz. do ureditve stanja
	Mladim invalidom zagotoviti dostopna in ustrezno tehnično opremljena stanovanja in adaptacije – pobude za ureditev zakonodaje	SIMOM, JMSS in drugi		Trajna naloga
10.	Razno Izboljšati dostopnost izobraževanja za invalide in pogoje izobraževanja (npr. zagotovitev tolmača za gluhe, IKT tehnologij ipd.)	DŠIS, UM, Izvajalci, invalidska društva	MIZŠ, FIHO, EU MOM,	Trajna naloga
	Prenos dobrih praks dostopnosti za invalide (študijski obiski doma in v tujini, priprava predlogov izboljšav za Maribor, identifikacija virov	Projektna pisarna MOM,	MOM, RS, EU	Trajna naloga

	financiranja, implementacija)	priprava	projektnih	prijav,	pristojne službe MOM		
--	-------------------------------	----------	------------	---------	----------------------	--	--

5.1. JAVNE POVRŠINE

V preteklih letih se je v Mestni občini Maribor uredilo veliko javnih površin, kot so v namestitev talnega taktilnega sistema, izdelale so se tipne karte centra Maribora in obnovila se je karta dostopnih lokacij. Istočasno je potekala ureditev javnih površin v mestnih četrtih, spuščanje robnikov, prenove prometnih površin in kontrastno označevanje ovir in stopnic v centru mesta.

Člani invalidskih društev so poudarili, da je izrednega pomena dosledno vzdrževanje in sanacija že urejenih površin, saj se sčasoma poškodujejo, velikokrat pa ob rednih sanacijah ali spremembah pozabijo vzpostaviti prejšnje stanje in je tako to področje delno nedostopno za invalide ali pa celo popolnoma nedostopno. Zato je potrebno izvajati strokovni nadzor nad opravljenimi deli. Izboljšati je treba mobilnost slepih - za slepe in slabovidne ter gibalno ovirane in po implementaciji TTVS pomagat izobraziti vsaj enega trenerja mobilnosti za slepe, s čimer bi TTVS šele lahko pričel služiti svojemu namenu; ter izboljšati mobilnost oseb na vozičku: možnost izposoje električnega skuterja za invalide na vozičkih, kar bi invalidom olajšalo naporno vožnjo z vozičkom po mestu v primeru urejanja osebnih ali uradnih zadev.

Fizične ovire na peš poteh se naj označijo z odsevniki npr. stojala za kolesa, zastekljena vrata in drugo. Kontrastne označitve stopnišč je potrebno obnavljati, saj zaradi vremenskih vplivov zbledijo. Predlagamo tudi ureditev kolesarskih stez, saj morajo zaradi poteka kolesarske steze v obe smeri, pešci velikokrat zamenjati smeri pločnika, kar je za invalidno osebo lahko zelo naporno pa tudi zamudno. Vsa semaforizirana križišča je treba ozvočiti.

5.2. JAVNE SANITARIIJE

Člani invalidskih društev že dolgo opozarjajo na nezadostno urejene sanitarije v Mariboru, tudi v ožjem centru. Ugotavljajo, da v samem centru ni urejenih javnih sanitarij za invalide. Predlagamo vzpostavitev mreže javnih WC za invalide v centru mesta (minimalna potreba na dveh mestih) in ureditev že obstoječih prilagojenih sanitarij tako, da bodo dostopni tudi invalidom in da bodo ustrezali standardom. Sanitarije za invalide morajo biti opremljene z evrskim ključem, da bodo dostopne tudi izven kratkega obratovalnega časa javnih stranišč.

Potrebna bi bila tudi prilagoditev WC v nekaterih zasebnih gostinskih lokalih. Predlagamo osveščanje gostincev o potrebah invalidov, izvedbo akcije obiskovanja lokalov in demonstracijo (ne)dostopnosti.

5.3. PARKIRANJE NA JAVNIH PARKIRNIH MESTIH

Mestna občina Maribor je na pobudo Sveta invalidov uredila brezplačno parkiranje na javnih parkirnih mestih za invalide, ki so upravičeni do invalidske parkirne izkaznice. Velik problem pa je plačljivo parkiranje za invalide v bližini UKC, v bližini pa ni javnih parkirnih mest za invalide. Nadzor nad neupravičeno zasedenostjo parkirnih mest, ki so rezervirana za parkiranje invalidov, se že izvaja in je nujno potreben tudi v prihodnje.

5.4. JAVNI TRANSPORT

Ureditev javnega mestnega prevoza za invalide osebe:

- a) omogočiti cenejši/brezplačen prevoz za osebe z invalidnostjo o in njihove spremljevalce kombinirano za vožnjo z avtobusom in krožno kabinsko žičnico; uvedba ustreznih brezkontaktnih kartic za upravičence;
  - b) Izdelava kodeksa ustreznega ravnanja in obnašanja voznikov avtobusov do invalidov, kot tudi za ostale voznike;
  - c) Ustrezna ureditev informacij o vozni redih, prilagojena gluhim, slepim in gibalno oviranim (zvočnik, svetlobna signalizacija)
  - d) nabava prilagojenega vozila za brezplačno vožnjo po peš coni in širše (do UKC, Fontane, Tomšičevega drevoreda ...) za invalide, starejše, turiste in ostale, ki vožnjo potrebujejo (utrujenost, težka prtljaga, časovna stiska ...)
- »Glede na oceno dostopnosti avtobusne postaje Maribor ter dveh avtobusnih postajališč (City in UKC Maribor), pripravljeno v okviru projekta Danova, v skladu s finančnimi zmožnostmi izboljšati dostopnost avtobusne postaje Maribor in večjih avtobusnih postajališč (urediti funkcionalni TTVS na prostem in v zaprtih prostorih, namestiti zvočne signale na semaforjih, kontrastno označiti stopnice, usmerjevalne oznake v povečanem tisku, brajici in reliefu, v sanitarnem prostoru namestiti tipko »ključ na pomoč«, velik notranji prostostoječ zaslon za vozni red, izboljšanje osvetlitve na vseh območjih, odstranjanje zunanjih ovir, zvočna obvestila in drugo)«

5.5. TAKSI SLUŽBA

Ker veljavni odlok o taksi službah ne spodbuja voznikov taksija k prilagoditvi vozil za invalide, bo naloga Sveta invalidov pregled odloka o taksi službah in oblikovanje predloga za nov odlok

5.6. KULTURA

V sodelovanju s skupino za kulturo je treba pripraviti in letno posodabljati nabor potrebnih ukrepov za izboljšanje dostopnosti kulturnih ustanov za vse skupine invalidov.

Skladno z naborom potrebnih ukrepov za izboljšanje dostopnosti kulturnih ustanov redno izvajati implementacijo skladno z razpoložljivimi viri financiranja. Dajati pobude za izboljšanje dostopnosti (npr. vgradnja indukcijske zanke v Centru Rotovž).

Pobuda Ministrstvu za uvedbo sistemskih rešitev na osnovi obstoječe zakonodaje za zagotavljanje dostopnosti kulture in kulturne dediščine.

5.7. JAVNI SEKTOR

Omogočiti dostop do tehničnih pripomočkov in opravljanje specialističnega pregleda v Mariboru. Pobuda za vzpostavitev dislocirane enote za nabavo tehničnih pripomočkov v Mariboru, in dislocirane enote za specialistični pregled za opravljanje in podajanje vozniškega izpita (zdaj morajo invalidi v Ljubljano)

Spremljanje izgradnje novega centra Rotovž in podajanje predlogov za izboljšanje dostopnosti

Spremljanje prenove nabrežja Lenta in podajanje predlogov za izboljšanje dostopnosti

5.8. JAVNE PRIPREDITVE

Invaliddom in njihovim spremljevalcem je potrebno omogočiti dostop in pogoje za spremljanje prireditvev. Zato je potrebno zagotoviti dostopne površine in objekte, klančine, dostopne sanitarije, parkirna mesta, tolmača za gluhe osebe in prilagoditve vsebin dogodkov (npr. zvočni opisi za slepe).

5.9. ZASEBNI SEKTOR

Doseči popuste oz. brezplačno parkiranje v bližini UKC Maribor za invalide s PK. Treba je vztrajno dajati pobude, kajti večkratno daljše parkiranje ob obisku zdravnika ali udeležbe na terapijah je za večino invalidov zelo velik strošek.

Mladim invalidom zagotoviti dostopna nova stanovanja in ustrezno tehnično opremljenost, adaptacije stanovanj po meri posameznika; v zakonu določiti število prilagojenih stanovanj na novozgrajen blok itd.

5.10. RAZNO

Dostopnost in pogoji za izobraževanje za invalide

Gluhim je treba zagotoviti tolmača na predavanjih, uporaba IKT tehnologije pri študiju za vse kategorije invalidov, in sicer s podporo prizadevanjem za nediskriminacijo, pobudami pristojnim službam in ozaveščanjem stroke in javnosti.

Prenos dobrih praks dostopnosti

Prenos dobrih praks dostopnosti za invalide – Organizirati oglade dobrih praks doma in v tujini, na tej osnovi pripraviti predloge izboljšav v Mb, analizirati finančne in operativne možnosti za izvedbo, poiskati ustrezne vire financiranja, pripraviti projektne prijave za EU sredstva, implementirati

Podpora pri zagotavljanju dostopnih stanovanj invalidom

Podpirali bomo prizadevanja za ustreznost stanovanja prilagojenih stanovanj (tehnična opremljenost in dostopnost novih stanovanj, adaptacije stanovanj po meri posameznika; v zakonu določiti število prilagojenih stanovanj na novozgrajen blok itd.)

6. VZGOJA IN IZOBRAŽEVANJE

Cilji:

- Enake možnosti izobraževanja, vsebinsko in strokovno
- Individualizirano izobraževanje in fleksibilni organizacijski model
- Vseživljenjsko učenje invalidov in starejših
- Spoštovanje pravic v izobraževalnem sistemu
- Omogočiti zgodnjo oceno posebnih izobraževalnih potreb invalidov
- Spodbujati začetno in trajno izobrazbo stroke/učiteljev o problematiki invalidov
- Omogočiti staršem aktivno vlogo pri razvoju individualnih izobraževalnih programov
- Omogočiti dostop do formalne izobrazbe, ki bo mladim invalidom omogočila razvijanje potrebnih spretnosti, ki jih ne morejo pridobiti z rednim šolanjem.

UKREP	OPREDELITEV UKREPA	NOSILCI	VIRI FINANCIRANJA	ROK	
1.	Vseživljenjsko učenje	Delavnice in tečaji za starejše, predvsem s področja uporabe tehničnih pripomočkov v vsakdanjem življenju	Invalidska in humanitarna društva, Svet invalidov MOM, drugi	Društva, MOM, drugi	Trajna naloga
2.	Razvijanje koncepta inkluzije	Prizadevanje za koncept »Ena šola za vse«, kar bi omogočalo druženje in interakcijo otrok pri dejavnostih, kjer je socialna vključenost smiselna	Podpora lokalne skupnosti, tako v smislu pogajanj, zastopanj pri pridobivanju ustreznih listin/projektov, sofinanciranje in	MIZŠ	Trajna naloga

			komunik. podpora		
3.	Osvetčanje o inkluziji in pomenu izobraževanja	Organiziranje posvetov na temo inkluzije, predstavitev izkušeni dobrih praks iz tujine, osvetčanje pedagoških delavcev in učencev o invalidih in predstavitev etičnega kodeksa obnašanja do oseb s posebnimi potrebami	SIMOM, zavod za šolstvo, društva	Društva, Razni	Trajna naloga
4.	Dostopnost izobraževanja	Arhitekturna dostopnost, materialna in socialna dostopnost, informacijska dostopnost, senzorna dostopnost (slepi, gluhi)	SIMOM	MOM	Trajna naloga
5.	Učna pomoč	Zagotavljati učno pomoč za učence s posebnimi potrebami, tako kot je določeno z Odločbo o usmerjanju otrok s posebnimi potrebami, za dodatne storitve in ure se povezati tudi z lokalno INFOPEKO – prostovoljci za dajanje šolskih inštrukcij	Društva prostovoljci, Infopeka, Ministrstvo za šolstvo	Društva, MIZŠ, MOM,	Trajna naloga
6.	Uspostavljanje prostovoljcev za delo z otroki s posebnimi potrebami	Vzpostavitev podpore za študente invalide v sodelovanju z Ministrstvom za izobraževanje, znanost in šport ter visokošolskimi zavodi in zagotovitev dodatnih sredstev za fakultete in tudi same študente zaradi dodatnih potreb v izobraževanju	Društva s prostovoljci in v sodelovanju z raznimi organizacijami; Infopeka, MŠ in drugi	Društva, MOM, MZIŠ	Trajna naloga

7.	Izobraževanje brezposelnih invalidov delovnih	Vključevanje in spodbujanje izobraževanja delovnih invalidov iz gospodarstva	ZRSZ	ZRSZ	Razpisi ZRSZ
8.	Osveščanje in informiranja	Osveščanje samih študentov invalidov o njihovih pravicah in dolžnostih v času študija in o možnostih za pridobitev podpore v tem obdobju Izobraževanje in osveščanje zaposlenih v šolstvu in visokem šolstvu o potrebah invalidnih učencev, dijakov in študentov	Invalidska društva, Svet invalidov MOM, javne ustanove	Društva, MOM	Trajna naloga

6.1. VSEŽIVLJENJSKO UČENJE

Predlagamo izvajanje rednih izobraževanj (delavnic) za starejše in invalide, predvsem za ohranjanje spomina, s področja uporabe tehničnih pripomočkov v vsakdanjem življenju in o drugih aktualnih temah.

6.2. RAZVIJANJE KONCEPTA INKLUZIJE

Podpiramo prizadevanje za koncept »Ena šola za vse«, da bi bili šolski izobraževalni sistemi pod eno streho, v enem objektu/šolskem paviljonu, ne glede na programe osnovnošolskega izobraževanja (reden OŠ program, prilagojen OŠ program, posebni oddelki vzgoje in izobraževanja), kar bi omogočalo druženje in interakcijo otrok pri dejavnostih, kjer je socialna vključenost smiselna.

6.3. OSVEŠČANJE O INKLUZIJI

Organiziranje posvetov na temo inkluzije, predstavitev izkušeni dobrih praks iz tujine, osveščanje pedagoških delavcev in učencev o invalidih in predstavitev etičnega kodeksa obnašanja do oseb s posebnimi potrebami.

6.4. DOSTOPNOST IZOBRAŽEVANJA

Za dostop invalidov do izobraževanja brez diskriminacije je primarno potrebna arhitekturna dostopnost, materialna in socialna dostopnost, vsebinska dostopnost (po potrebi zagotoviti asistenta, tolmača za gluhe, zagotoviti uporabo IKT tehnologije za nemoteno spremljanje učne snovi za vse kategorije invalidov), informacijska dostopnost.

6.5. UČNA POMOČ

Zagotavljati učno pomoč za učence s posebnimi potrebami, tako kot je določeno z Odločbo o usmerjanju otrok s pp, se za dodatne storitve in ure povezati tudi z lokalno INFOPEKO – prostovoljci za dajanje šolskih inštrukcij – na tem mestu bi se lahko poslala pobuda na Infopeko in predstaviti idejo Pomoč glede na posebne potrebe učenca

Vzpostavitev podpore za študente invalide v sodelovanju z Ministrstvom za izobraževanje, znanost in šport ter visokošolskimi zavodi in zagotovitev dodatnih sredstev za fakultete in tudi same študente zaradi dodatnih potreb v izobraževanju

6.6. USPOSABLJANJE PROSTOVOLJCEV ZA DELO Z OTROKI S POSEBNIMI POTREBAMI

Predlagamo intenzivno usposabljanje prostovoljcev po vzoru Zveze Sonček, ki izvaja usposabljanje, intenzivne delavnice, kjer dobi prostovoljec vpogled, kaj je gibalna oviranost, kaj je cerebralna paraliza, psihološki vidik, itd. Predavatelji so strokovni sodelavci Zveze in zunanji izvajalci. Takšna usposabljanja se lahko organizirajo neposredno v Mariboru, npr. na Center Gustava Šilha.

6.7. IZOBRAŽEVANJE DELOVNIH INVALIDOV IZ GOSPODARSTVA IN BREZPOSELNIH DELOVNIH INVALIDOV

Vključevanje in spodbujanje izobraževanja delovnih invalidov iz gospodarstva in brezposelnih invalidov je nezadostno predvsem pri invalidih, ki niso vključeni v nobeno društvo. Predlagamo redno informiranje o možnostih izobraževanja in izvajanje izobraževanj za ciljne skupine.

6.8. OSVEŠČANJE IN INFORMIRANJE

Osveščanje otrok in mladih o invalidnosti

Osveščanje samih študentov invalidov o njihovih pravicah in dolžnostih v času študija in o možnostih za pridobitev podpore v tem obdobju
Izobraževanje in osveščanje zaposlenih v šolstvu in visokem šolstvu o potrebah invalidnih učencev, dijakov in študentov

7. ZAPOSLOVANJE, MATERIALNA IN SOCIALNA VARNOST

Cilji:

- Dosegati zaposlovanje invalidov na trgu dela in jim omogočiti enake možnosti
- Doseči zaščito pravic in spoštovanje osebnosti integritete invalidov
- Omogočiti sodelovanje invalidov v strokovnem ocenjevanju, usmeritvah, izobraževanju in storitvah, povezanih z zaposlovanjem invalidov
- Doseči priznanje obstoječih in potencialnih možnosti za koristnost invalidov v družbi
- Osvestiti in spodbuditi delodajalce za zaposlovanje invalidov
- Doseči pri invalidih večji občutek pripadnosti družbi
- Doseči večje vključevanje žensk in invalidov, ki potrebujejo dodatno pomoč skupnosti
- Dosegati neodvisnost, blažiti negativne učinke revščine in izboljšati materialno – socialni položaj invalidov
- Izboljšati kvaliteto življenja invalidov, njihovo socialno vključenost in omogočati sodelovanje v vseh segmentih družbenega življenja

UKREP	OPREDELITEV UKREPA	NOSILCI	VIRI FINANCIRANJA	ROK
1.	Povečanje zaposljivosti oseb z invalidnostjo	Čim prejšnja obravnavava brezposelnih invalidov v eni od aktivnih oblik obravnave Podaljšanje trajanja javnih del ali nova oblika zaposlovanja Podaljšanje javnih del za osebe, ki delajo v invalidskih društvih – pobuda ministristvu	Izvajalci zaposlitvene rehabilitacije, MDDSZ, invalidska društva, SI MOM	ZRSZ, ZPIZ, razni Trajna naloga
2.	Spreminjanje neustrezne zakonodajne ureditve	Varnostni predpisi; dolgi postopki po ZZRZI Redno spreminjanje zakonov in dajanje pobud za spremembe ali dopolnitve (poleg kvot najti kakšno drugo možnost za povečanje zaposlovanja invalidov)	SI MOM, MDDSZ, invalidska društva, delodajalci	Trajna naloga
3.	Promocija duševnega zdravlja na delovnem mestu med gospodarske subjekte	Sodelovanje pri oblikovanju predlogov za promocijo duševnega zdravlja na delovnem mestu	SI MOM, invalidska društva,	Razni Trajna naloga

			gospodarski subjekti		
			SIMOM – DS za zaposlovanje, DS za zakonodajo, invalidska društva, drugi		Trajna naloga
4.	Seznanjanje invalidskih organizacij in delodajalcev z zakonodajo	Seznanjanje deležnikov, ki delajo z invalidi na področju zaposlovanja, o splošnih okvirih in enake obravnave pri zaposlovanju in delu	SI MOM, MDDSZ, Sonček – MDCP	Proračun Razni	RS, Trajna naloga
5.	Socialna vključenost	Potrebno je vzpostaviti več aktivnosti za tovrstno populacijo, da bodo vključeni v družbo in aktivni v skladu s svojimi zmožnostmi	SI MOM, invalidska društva, MDDSZ, ZRSZ, različna združenja delodajalcev		Trajna naloga
6.	Osvetčanje delodajalcev o potrebah delavcev z invalidnostjo	Delodajalci bi morali bolje poznati vrednost invalidov kot delavcev in kakšne so pravice in obveznosti delodajalcev ob zaposlitvi invalida Osvetčanje z okroglimi mizami, različnimi drugimi srečanje, elektronsko informiranje, zgibanke ipd.	ZRSZ, društva		Trajna naloga
7.	Osvetčanje invalidnih oseb o njihovih pravicah in obveznostih na področju zaposlovanja	Tudi invalidne osebe velikokrat premalo poznajo svoje pravice in tudi obveznosti Osvetčanje z okroglimi mizami, info kanali društev, zgibanke ipd.	SI MOM, invalidska društva, ZRSZ	Društva	Trajna naloga
8.	Ohranjanje in zaposlovanje invalidov v občinski upravi	Ohranjanje zaposlenih s pridobitvijo statusa invalida tekom zaposlitve in nove zaposlitve invalidov	MOM, Služba za splošne zadeve in	MOM	Trajna naloga

			upravljanje s kadrovskimi viri, uprava MOM		
9.	Vključitev občinske uprave v mrežo delodajalcev v okviru zaposlitvene rehabilitacije	Povečati je treba sodelovanje z izvajalci zaposlitvene rehabilitacije in nuditi možnosti zaposlitev v okviru zaposlitvene rehabilitacije	Izvajalci zaposlitvene rehabilitacije, MOM	Proračun MOM	RS, 2024
10.	Opozorjanje pristojnih služb na ovire pri zaposlovanju	Invalidske organizacije naj opozarjajo pristojne službe na ovire pri zaposlovanju	Invalidske organizacije, SIMOM	/	Trajna naloga
11.	Podporno okolje za razvoj podjetniških idej invalidov	Pomoč pri vzpostavitvi podpornega okolja za razvoj podjetniških idej invalidov	MOM, SIMOM, društva	Razni	Trajna naloga
12.	Spodbujanje razvoja novih programov za delo in zaposlitev invalidov ter drugih težje zaposljivih oseb	Podpora pri ustanavljanju novih zaposlitvenih centrov in socialnih podjetij, ki zagotavljajo od 3 do 6 novih zaposlitev invalidov in drugih težje zaposljivih oseb ter pri razvoju novih projektnih idej	Ustanovitelji, odgovorne osebe novih pravnih subjektov, SIMOM	Razni	Trajna naloga
13.	V zaposlitveni rehabilitaciji omogočati invalidom vključevanje v storitve zaposlitvene rehabilitacije na daljavo	V zaposlitveni rehabilitaciji omogočati invalidom vključevanje v storitve zaposlitvene rehabilitacije na daljavo in pri tem invalide tehnološko podpreti	Izvajalci zaposlitvene rehabilitacije, pristojno ministrstvo	Izvajalci zaposlitvene rehabilitacije, pristojno ministrstvo	Trajna naloga

7.1. POVEČANJE ZAPOSILJIVOSTI OSEB Z INVALIDNOSTJO

Zagotavljati je potrebno čim prejšnjo vključitev brezposelnih invalidov v eno od aktivnih oblik obravnave (vseživljenjska karierna usmeritev, razvoj prilagojenih oblik izvajanja programov aktivne politike zaposlovanja, storitve zaposlitvene rehabilitacije, sistemska podpora mladim invalidom pri

prehodu iz izobraževanja v zaposlitev, stimulativen denarni prejemki za vse vključene invalide, ne glede na status) in zagotavljanje zgodnje poklicne in zaposlitvene rehabilitacije v procesu vračanja na delo na sistemski ravni.

Podaljšanje trajanja javnih del ali nova oblika zaposlovanja

Pobude za podaljšanje javnih del za osebe, ki delajo na invalidskih družtvih zaradi specifične dela

7.2. SPREMENJANJE NEUSTREZNE ZAKONODAJNE UREDITVE

Invalidi so opozorili predvsem na naslednje neustrezne ureditve, ki se opazajo v praksi:

- Varnostni predpisi – delodajalci se pogosto sklicujejo na varnostne predpise kot razlog za nezaposlitev osebe z invalidnostjo
- Dolgi postopki po ZZRZI
- Pri zaposlitveni rehabilitaciji se pogosto bolj osredotočajo na pomanjkljivosti invalida kot njegove odlike
- Kvote niso dovolj učinkovite, bilo bi potrebno najti kakšno drugo možnost za povečanje zaposlovanja oseb z invalidnostjo

7.3. SISTEMATIČNO RAZŠIRJANJE PROMOCIJE DUŠEVNEGA ZDRAVJA NA DELOVNEM MESTU MED GOSPODARSKE SUBJEKTE

Programi promocije duševnega zdravlja se v Sloveniji že izvajajo in so učinkoviti, zaradi povečanja dostopnosti pa bi bilo potrebno programe ustrezno širiti in krečiti. MOM in SIMOM bosta sodelovala pri oblikovanju predlogov za promocijo duševnega zdravlja na delovnem mestu.

7.4. SEZNANJANJE INVALIDSKIH ORGANIZACIJ, DELODAJALCEV IN OSEB, KI DELAJO Z INVALIDI Z ZAKONODAJO

Seznajnanje deležnikov, ki delajo z in za invalide na področju zaposlovanja z Direktivo Sveta 2000/78/ES z dne 27. 11. 2000 o splošnih okvirih enakega obravnavanja pri zaposlovanju in delu in s Konvencijo OZN o pravicah invalidov. Oba dokumenta sta zavezujoča za Slovenijo, zato bi bilo dobro, da ju vsi, ki delajo z invalidi, predvsem pa delodajalci dobro poznali.

7.5. SOCIALNA VKLJUČENOST

Ugotavljamo pomanjkanje socialnega in delovnega vključevanja za osebe z invalidnostjo, katerih delovne sposobnosti so močno znižane ali niso več sposobne za delo.

Potrebno je vzpostaviti več aktivnosti za tovrstno populacijo, da bodo vključeni v družbo in aktivni v skladu s svojimi zmognostmi. Invalide je tudi potrebno informirati o pravicah in podpori, ki jim lahko zagotovijo boljše materialno in socialno varnost ter višji življenjski standard.

Treba je tudi izboljšati mrežo izvajalcev socialnega vključevanja, predvsem pa v regijah, kjer to do sedaj ni bilo mogoče.

7.6. OSVEŠČANJE DELODAJALCEV O POTREBAH DELAVCEV Z INVALIDNOSTJO

Delodajalci premalo poznajo vrednost, ki jo lahko ima delavec z invalidnostjo. Ne poznajo olajšav pri zaposlovanju invalidov, ne poznajo potreb invalidnih oseb. Zato predlagamo osveščanje z okroglimi mizami, različnimi drugimi srečanje, elektronsko informiranje, zgibanke ipd.

7.7. OSVEŠČANJE INVALIDNIH OSEB O NJIHOVIH PRAVICAH IN OBVEZNOSTIH NA PODROČJU ZAPOSLOVANJA

Tudi invalidne osebe velikokrat premalo poznajo svoje pravice in tudi obveznosti. Zato predlagamo osveščanje o možnih oblikah dela, delovnih področjih, karierni varnosti z okroglimi mizami, info kanali društev, zgibankami ipd. Prav tako pa jih je treba informirati, da nimajo le pravic in spodbud, temveč tudi dolžnosti in obveznosti ter kako jih čim vestneje izpolnjevati.

7.8. OHRANJANJE IN ZAPOSLOVANJE INVALIDOV V OBČINSKI UPRAVI

Podpiramo ohranjanje zaposlenih s pridobitvijo statusa invalida tekom zaposlitve in nove zaposlitve invalidov v občinski upravi.

7.9. VKLJUČITEV OBČINSKE UPRAVE V MREŽO DELODAJALCEV V OKVIRU ZAPOSILITVENE REHABILITACIJE

Povečati je potrebno sodelovanje izvajalcev zaposlitvene rehabilitacije z javno upravo. To je odlična priložnost, da so tudi invalidi sposobni delavci in lahko veliko ponudijo. Hkrati pa je s tem zagotovljeno lažje izvajanje zaposlitvene rehabilitacije in več možnosti za uspešen zaključek le-te.

7.10. OPOZARJANJE PRISTOJNIH SLUŽB NA OVIRE PRI ZAPOSLOVANJU

Invalidske organizacije poznajo potrebe invalidov pri zaposlovanju in ovire, ki jim preprečujejo razvoj in napredovanje na tem področju, zato je treba sistematično opozarjati na ovire in prepreke, tako občinsko upravo kot pristojne službe z namenom, da pride do novih praks in izboljšanja zaposlitvenih in delovnih pogojev za invalide.

7.11. PODPORNO OKOLJE ZA RAZVOJ PODJETNIŠKIH IDEJ INVALIDOV

Vzpostavitev podpornega okolja za razvoj podjetniških idej invalidov in drugih težje zaposljivih oseb s področja neprofitnega podjetništva, ki se kreira na osnovi projektnih naloge.

7.12. RAZVOJ NOVIH PROGRAMOV ZA ZAPOSILITEV INVALIDOV

Lokalna skupnost mora spodbujati razvoj novih, neprofitnih delovnih programov za delo in zaposlitev invalidov ter drugih težje zaposljivih oseb:

- Podpora pri ustanavljanju novih zaposlitvenih centrov in socialnih podjetij, ki zagotavljajo od 3 do 6 novih zaposlitev invalidov in drugih težje zaposljivih oseb;

- Pomoc pri zagotovitvi prostorskih pogojev za razvoj novih delovnih mest in nemoteno izvajanje delovnih programov;
- Sodelovanje pri razvoju in prijavi novih projektnih idej ter pri njihovi izvedbi;

7.1.3. OMOGOČATI INVALIDOM VKLJUČEVANJE V STORITVE ZAPOSILITVENE REHABILITACIJE NA DALJAVO

V zaposlitveni rehabilitaciji omogočati invalidom vključevanje v storitve zaposlitvene rehabilitacije na daljavo in pri tem invalide tehnološko podpreti (nabava IKT tehnologije, zagotavljanje sredstev za wi-fi in usposabljanje za uporabo IKT)

8. DRUŽINSKO ŽIVLJENJE IN SPOŠTOVANJE OSEBNE INTEGRITETE

Cilji:

- razvijati delovanje svetovalnic
- kontinuirano izvajati svetovanja invalidov in njihovih družin ter stroke
- spodbujati vzgojo otrok s težavami v razvoju (OTVR) in mladih invalidov za partnerske odnose in vlogo staršev
- spodbujati razvoj zavesti o potrebi vseživljenjskega učenja za vlogo kompetentnega starša
- promovirati družinske vrednote in izpostavljati pomen kvalitetnega družinskega življenja za razvoj OTVR
- razvijati dostopne sisteme vzgoje in izobraževanja za OTVR in invalide
- omogočati dostop do informacij o družinskem pravu in drugih pravnih predpisov za invalide
- razviti in posodobiti neinstitucionalne oblike podpore OTVR in invalidom ter njihovim družinam
- omogočati enak dostop do pravic in storitev specializiranih institucij
- nuditi podporo neodvisnemu življenju osebam z najtežjo invalidnostjo
- posodobiti in razvijati družinsko življenje oseb z invalidnostjo v skupnosti, sočasno s stanovanjsko politiko in politiko zaposlovanja, zdravstveno zaščito itd.

	UKREP	OPREDELITEV UKREPA	NOSILCI	VIRI FINANCIRANJA	ROK
1.	Osvetčanje	Spodbujanje pozitivnega stališča do poroke, starševstva in spolnosti oseb s posebnimi potrebami	SIMOM; javni in zasebni sektor	Razni	Trajna naloga

2.	Spodbujanje osebnih asistenc	Spodbujanje prostovoljstva, javnih del in angažiranje javnega in zasebnega sektorja za asistenco pri aktivnostih invalidov	SIMOM, javni in zasebni sektor	Razni	Trajna naloga
----	------------------------------	--	--------------------------------	-------	---------------

8.1. OSVEŠČANJE

Spodbujanje pozitivnega stališča do poroke, starševstva in spolnosti oseb s posebnimi potrebami. Potrebno je uvesti možnost svetovanja osebam, ki bi želele pridobiti informacije oz. bi bilo svetovanje vpeljano kot program, za katerega bi bilo možno pridobiti sofinanciranje lokalne skupnosti.

8.2. SPODBUJANJE OSEBNE ASISTENCE

Spodbujanje prostovoljstva, javnih del in angažiranje javnega in zasebnega sektorja za asistenco pri aktivnostih invalidov (glej tč.3.4.).

9. KULTURA

Cilji:

- Omogočiti dostop do kulturnih ustanov
- Omogočiti dostop do kulturnih vsebin – s pomočjo potrebne tehnologije
- Omogočiti dostop do informacij o kulturnih dogodkih in možnostih za kulturno udejstvovanje
- Omogočiti razvoj in potrditev kreativnih zmognosti invalidov in omogočiti njihovo vključevanje v kulturno življenje skupaj z drugimi
- Zagotoviti strokovno in finančno podporo in spodbujanje podpiranja kulturnih programov in projektov invalidov
- Invalidom pridobiti status umetnika in zagotoviti ustvarjanje dobička od svojega umetniškega dela
- Sistemsko spremljati dosežke invalidov v kulturi
- Spodbujati sodelovanje donatorjev in sponzorjev pri kulturni aktivnosti invalidov

UKREP	OPREDELITEV UKREPA	NOSILCI	VIRI FINANCIRANJA	ROK
-------	--------------------	---------	----------------------	-----

1.	Vključevanje oseb z invalidnostjo v kulturne dogodke, prireditve	<ul style="list-style-type: none"> - odprava arhitektonskih ovir - prilagajanje kulturnih dogodkov potrebam invalidov - vključevanje kulturne dejavnosti invalidov v redne kulturne prireditve - organizacija kulturnega večera invalidov 1x letno z vključevanjem čim večjega števila invalidskih društev 	MOM, kulturne institucije, invalidska društva, MK	Razni	Trajna naloga
2.	Pobuda kulturnim ustanovam	<ul style="list-style-type: none"> - da uvedejo ugodnosti za invalide - da objavijo informacije o fizični dostopnosti prostorov in dogodkov za invalide - da izboljšajo dostopnost svojih zbirk in storitev (z osebnim vodenjem ali audio/video vodiči) - izmenjava dobrih praks na področju dostopnosti v kulturi 	SIMOM, DS za kulturo	/	Trajna naloga
3.	Sistematično vključevanje uporabnikov s posebnimi potrebami v knjižnične storitve	<p>Ohranitev in izgradnja knjižnične mreže, vključevanje invalidov in ugodnosti za imetnike EU kartice ugodnosti</p> <p>Izobraževanje knjižničarjev</p> <p>Prostovoljstvo</p> <p>Prilagajanje Knjižnične zbirke</p> <p>- Storitve za vse skupine aktivnih in potencialnih uporabnikov knjižnice (Izposoja na domu, Postajališča bibliobusa, Premične zbirke v domovih/zavodih/ustanovah, Uspesabljanje invalidov, organizacija predavanj, izobraževanja, srečanja ...)</p> <p>Virtualna knjižnica, knjižnica na daljavo</p> <p>Promocija knjižnice, založniška dejavnost</p>	Mariborska knjižnica, invalidska društva	Proračun Mariborske knjižnice	Trajna naloga

4.	Osveščanje kadra o potrebah invalidov	Osveščanje kulturnih delavcev o potrebah oseb s posebnimi potrebami in o možnih prilagoditvah kulturnih vsebin	MOM, svet invalidov, MK, invalidska društva	Razna Trajna naloga
5.	Informacije o dostopnosti kulturnih dogodkov	- Zbiranje informacij o ponudbi za invalide in dostopnosti prireditev od samih ponudnikov kulturnih prireditev - Zbrane informacije na enem mestu, da bodo na voljo vsem zainteresiranim	MOM, svet invalidov, invalidska društva	Razna Trajna naloga
6.	Podpora MOM in Sveta invalidov pri kulturnih programih invalidskih društev	Pomoč invalidom pri vključitvi v redne kulturne programe, lokalne festivale in dogodke v mestnem središču. Prav tako bi bila dobrodošla pomoč pri pridobivanju prostorov za izvajanje predstav	SIMOM	MOM Trajna naloga

9.1. VKLJUČEVANJE OSEB Z INVALIDNOSTJO V KULTURNE DOGODKE IN PRIREDITVE

Načrtovani ukrepi:

- odprava arhitektonskih ovir v kulturnih ustanovah
- pobuda kulturnim ustanovam, da objavijo informacije o fizični dostopnosti za invalide
- kulturne ustanove pozvati k nudenju ugodnosti za obiskovalce invalide
- prilagajanje kulturnih dogodkov in prireditev potrebam invalidov (SZJ, bralne uprizoritve, veččluna vodenja po knjižnici in razstavah itd.)
- večanje možnosti za kulturno udejstvovanje invalidnih oseb – vključevanje kulturne dejavnosti invalidov v redne kulturne prireditve
- redno obveščanje invalidov o kulturnih dogodkih preko invalidskih društev (društva določijo osebo, ki bo zadolžena za sprotno obveščanje članov)
- organizacija kulturnega večera invalidov v okviru SIMOM 1 x letno z vključitvijo čim več različnih invalidskih društev
- izmenjava dobrih praks na področju dostopnosti v kulturi

9.2. POBUDA KULTURNIM USTANOVAM

Pobuda kulturnim ustanovam, da uvedejo ugodnosti za invalide, da objavijo informacije o fizični dostopnosti prostorov in dogodkov za invalide, da izboljšajo dostopnost svojih zbirk in storitev (z osebnim vodenjem ali audio/video vodiči) in k izmenjavi dobrih praks na področju dostopnosti v kulturi

9.3. SISTEMATIČNO VKLJUČEVANJE UPORABNIKOV S POSEBNIMI POTREBAMI V KNJIŽNIČNE STORITVE

Ukrepi:

Znanja in spretnosti za kakovostno življenje in delo:

- Vodstva po knjižnici za člane invalidskih in drugih društev
- Informacijsko opismenjevanje/delavnice za razvoj digitalne pismenosti invalidov (s pomočjo knjižničnih spletnih vsebin): »Knjižnica s kavčak«, izposoja e-knjig, izposoja zvočnih knjig, dostop do e-virov
- Predstavitev spletnega portala Kamra/možnosti participativnega sodelovanja invalidov s prispevanjem osebnih domoznanskih zgodb, fotografij idr. Dokumentov na spletu
- Tematska predavanja z različnih področij življenja in dela – na predlog invalidov
- Izobraževalni programi o različnih oblikah invalidnosti (v sodelovanje z invalidi/pobudniki izobraževalnih programov) – za knjižničarje in širšo zainteresirano javnost

Kultura in jezik kot temeljna dejavnika nacionalne identitete

- Literarna srečanja/pogovori z umetniškimi ustvarjalci, tudi z ustvarjalci z izkušnjo invalidnosti
- Vključevanje invalidov v prireditve, dejavnosti in dogodke v naših enotah (bralni knjižnični klub, pogovorna srečanja, pravljичne ure za mlade in odrasle, dan knjižnice idr.)
- Prireditve invalidov v knjižnici (v sklopu različnih dogodkov)

Učinkovito upravljanje in kakovostne javne knjižnične storitve

- Priprava konkretnih predlogov oz. rešitev v procesu nastanka nove knjižnice v sklopu Centra Rotovž – v sodelovanju z delovno skupino SIMOM za dostopnost.

- Priprava predlogov za izboljšanje dostopnosti drugih enot Mariborske knjižnice – v sodelovanju z delovno skupino SIMOM za dostopnost
- Širjenje knjižnične ponudbe za imetnike EU invalidske kartice ugodnosti (specifične potrebe, npr. osebna asistenca pri dostopu do storitev, individualna pomoč knjižničarke/-ja, daljši izposojevalni rok, dostop do posebnih gradiv, lahko branje itd. glede na potrebe)
- Premične zbirke gradiva
- Povezovanje/partnerstvo/izmenjava dobrih praks med knjižnico in invalidskimi društvi

Zdravo in aktivno življenje; dostojno življenje za vse

- Informacijska točka o različnih oblikah invalidnosti, zdravstveni kotiček, demenci prijazna točka, varne točke itd.
- Predstavitev o uporabi invalidskih in drugih pripomočkov, npr. bralnikov širši javnosti (v sodelovanju z invalidskimi društvi in drugimi ustanovami)
- Delavnice o izposoji e-knjig (portal Biblos idr.), zvočnih knjig(npr. mobilna aplikacija Audiobook), spletna izposoja slovenskih filmov (portal Baza slovenskih filmov)
- Izposoja na domu za invalide in težko bolne, ki sami ne morejo do knjižnice, sistematično vključevanje invalidov, z možnostjo uporabe vseh knjižničnih storitev za invalide, ne glede na stopnjo in obliko invalidnosti

Vključujoč trg dela in kakovostna delovna mesta in drugo

- Iskanje zaposlitvenih možnosti in vključevanja invalidov v zaposlitveno rehabilitacijske programe v knjižnici (v sodelovanju z delovno skupino SIMOM za zaposlovanje, URI Soča, Slovensko filantropijo in drugimi)
- Vseživljenjsko učenje za vse generacije (različne delavnice)

9.4. OSVEŠČANJE KADRA O POTREBAH INVALIDOV

Osvetljanje kulturnih delavcev o potrebah oseb s posebnimi potrebami in o možnih prilagoditvah kulturnih vsebin

9.5. INFORMACIJE O DOSTOPNOSTI KULTURNIH DOGODKOV

- Zbiranje informacij o ponudbi za invalide in dostopnosti prirediteljev od samih ponudnikov kulturnih prirediteljev
- Zbrane informacije na enem mestu, da bodo na voljo vsem zainteresiranim

- Posredovanje informacij prek skupne liste svet invalidov

9.6. PODPORA MOM IN SVETA INVALIDOV PRI KULTURNIH PROGRAMIH INVALIDSKIH DRUŠTEV

Pomoč pri vključitvi v redne kulturne programe, lokalne festivale in dogodke v mestnem središču. Prav tako bi bila dobrodošla pomoč pri pridobivanju prostorov za izvajanje predstav.

10. ŠPORT IN REKREACIJA

V skladu z Nacionalnim programom športa v Republiki Sloveniji so programski cilji za invalide namenjeni predvsem ohranjanju gibalnih sposobnosti, zdravju, revitalizaciji, resocializaciji, razvedritlu in tekmovanjem v okviru možnosti za aktivno športno udeleževanje. Invalidnim osebam, ki so vključene v organizirano športno vadbo, MOM sofinancira strokovni kader in uporabo objekta.

Cilji:

- Zagotoviti invalidom enake možnosti sodelovanja v športnih, rekreativnih in družbenih aktivnostih
- Zagotoviti invalidom ustrezne napotke, izobraževanje in sredstva, potrebna za sodelovanje v rekreaciji, športu in zabavi
- Zagotavljati dostop do športnih, rekreacijskih in turističnih objektov ter do javnih sanitarij
- Zagotoviti otrokom s težavami v razvoju enake možnosti sodelovanja v igri in zabavi, z vključevanjem teh aktivnosti v šolski program

UKREP	OPREDELITEV UKREPA	NOSILCI	VIRI FINANCIRANJA	ROK
1. Spodbujanje aktivnega načina življenja/športnih aktivnosti med invalidno populacijo	Ukrepi za povečanje deleža aktivnih članov v registriranih invalidskih organizacijah, spodbujati vključevanje v različne športne in rekreativne aktivnosti ter sistematično spremljati njihov napredek na telesnem področju ter področju duševnega zdravlja	SI MOM, MOM, Invalidske organizacije, Nacionalni svet invalidskih	MOM, Razni	Trajna naloga

			organizacij Slovenije		
2.	Organiziranje skupnih športnih in športno rekreativnih dogodkov v okviru SIMOM	Prirediti športne igre invalidov in športno-rekreativno srečanje invalidov	Invalidska društva, Svet invalidov MOM	MOM, društev člani	Trajna naloga
3.	Vzpodbijanje in omogočanje mladim invalidom ukvarjanje s športom	Spodbujanje in vključevanje mladih invalidov v športne aktivnosti	Invalidska društva, SIMOM	MOM, društva, razni	Trajna naloga
4.	Zagotavljanje dostopnosti športnih vsebin in objektov	Upoštevanje potreb invalidov pri vseh novogradnjah, obnovah in adaptacijah športnih objektov	MOM, športna društva, SIMOM	MOM, Proračun RS	Trajna naloga
5.	Izvedba izobraževanja za trenerje invalidskih športov za pridobitev licence za trenerja	Organizacija izobraževanja za pridobitev licence za trenerja športa invalidov	ŠZM, Zveza za šport invalidov Slovenije - Para olimpijski komite, športna društva, invalidska društva	MOM, društva, razni	Trajna naloga
6.	Možnosti terminskega zakupa športnih kapacitet	V tem primeru bi lahko npr. bazen ob istem terminu uporabljalo več ljudi in društvo bi jim laže omogočilo potrebno logistiko (spremljevalce, pomočnike, trenerje)	Invalidska društva, športna društva, SIMOM	Društva, MOM	2023

10.1. SPODBUJANJE AKTIVNEGA NAČINA ŽIVLJENJA INVALIDOV

Na podlagi analize vključevanja invalidov v programe ohranjanja zdravja z elementi rekreacije in športa v registriranih invalidskih organizacijah, bi bilo potrebno izvajati ukrepe za povečanje deleža aktivnih članov, spodbujati vključevanje v različne športne in rekreativne aktivnosti ter sistematično spremljati njihov napredek na telesnem področju ter področju duševnega zdravja. Sofinanciranje programov športa invalidov in sofinanciranje programov ohranjanja zdravja s strani MOM.

10.2. ORGANIZIRANJE SKUPNIH ŠPORTNIH IN ŠPORTNO REKREATIVNIH DOGODKOV V OKVIRU SIMOM

Spodbujanje športnega udejstvovanja invalidov in družjenja ter komunikacije različnih vrst invalidov z namenom socializacije in vključevanja v družbo na organiziranih športnih dogodkih.

10.3. VZPODBUDITI IN OMOGOČITI MLADIM INVALIDDOM UKVARJANJE S ŠPORTOM

Spodbujanje in vključevanje mladih invalidov v športne aktivnosti preko športnih sekcij v invalidskih in humanitarnih društvih in v športnih klubih. MOM z letnim programom športa sofinancira šport invalidov. Invalidom se na tak način omogoča vključevanje v športne programe tako na prostočasni kot na tekmovalni ravni.

S konsenzom raznih deležnikov bi lahko ustanovili konzorcij.

10.4. ZAGOTAVLJANJE DOSTOPNOSTI ŠPORTNIH VSEBIN IN OBJEKTOV

Upoštevanje potreb invalidov pri vseh novogradnjah, obnovah in adaptacijah športnih objektov, da se zagotovi dostopnost in prehodnost športnih objektov ter upošteva notranja ureditev za potrebe slepih in slabovidnih (kontrastna označitev oken in vrat, športnih površin ter kontrastna označitev stopnic in ovir na poti ...). Vsak športni objekt mora imeti tudi sanitarije in kopalnice za invalide.

10.5. IZOBRAŽEVANJE ZA TRENERJE INVALIDSKIH ŠPORTOV ZA PRIDOBITEV LICENCE ZA TRENERJA

V invalidskih društvih se soočajo z velikim pomanjkanjem trenerjev za posamezne invalidske športe z licenco. Dajemo pobude za izvedbo izobraževanje trenerjev za pridobitev licence za trenerje za šport invalidov v sodelovanju s športnimi društvi in z invalidskimi društvi v Mariboru.

10.6. MOŽNOST TERMINSKEGA ZAKUPA BAZENA ALI DRUGIH ŠPORTNIH KAPACITET

Izboljšati dostopnost, tako cenovno kot organizacijsko, do športnih vsebin s souporabo športnih površin. V primeru terminskega zakupa bi lahko npr. bazen ob istem terminu uporabljalo več ljudi in društvo bi jim lažje omogočilo potrebno logistiko (spremljevalce, pomočnike, trenerje).

11. RELIGIJA

Cilji:

- Spodbujanje svobodne izbire veroizpovedi
- Zagotavljanje dostopa do verskih objektov in vsebin

UKREP	OPREDELITEV UKREPA	NOSILCI	VIRI FINANCIRANJA	ROK
1. Dostopnost veroizpovedi	do Zagotavljanje dostopnosti in spodbujanje enakih pravic do veroizpovedi	Verske ustanove, invalidska društva	Verske ustanove, invalidska društva	Trajna naloga

11.1. DOSTOP DO VEROIZPOVEDI

Po potrebi dajati pobude na verske skupnosti za omogočanje dostopa do uresničevanja verskih vsebin

- Za enakopraven dostop do uresničevanja verskih vsebin so največkrat prikrajšane gluhe in naglušne osebe. Zato jim je potrebno zagotavljati tolnača oz. v primeru naglušne osebe s slušnim aparatom indukcijsko zanko ob izvajanju bogoslužja, predvsem ob nedeljah in ob pomembnejših verskih dogodkih. Nekateri cerkve to že izvajajo (Stolna, Malečniška ...)
- omogočanje trajne duhovne oskrbe invalidom, ki to želijo, posebno tistim, ki so negibljivi v trajni negovalni oskrbi v domačem ali drugem okolju ali institucijah, z obiski verskega delavca ali drugega duhovnega vodje registrirane verske skupnosti po lastni izbiri
- Prepoznavanje diskriminacije zaradi vere in osveščanje

12. VKLJUČENOST INVALIDOV V OBLIKOVANJE POLITIKE IN NAČRTOVANJE INVALIDSKEGA VARSTVA

Cilji:

- Omogočiti predpogoje za sredino, kjer bodo invalidi lahko politično sodelovali kot polnopravni člani skupnosti
- Doseči napredovanje sodelovanja invalidov v vseh oblikah javnega življenja
- Vključevati invalide v vse procese političnega odločanja na lokalni, regionalni, nacionalni in mednarodni ravni
- Vključevati invalide in nevladne organizacije za invalide v pripravo ukrepov javne politike, ki se tičejo invalidov
- Izboljšati sodelovanje invalidov v delu političnih strank
- Povečati zastopanost invalidov v telesih lokalne samouprave in na državni ravni
- Izboljšati sodelovanje žensk in mladih invalidov v javnem življenju in političnem delovanju na vseh ravneh

	UKREP	OPREDELITEV UKREPA	NOSILCI	VIRI FINANCIRANJA	ROK
1.	Vključitev društev v procese oblikovanja politike invalidskega varstva s strani MOM in spodbujanje invalidov pri sodelovanju v politiki	Invalidom zagotoviti enakopravno zastopanost v občinskih svetih, Mestnih četrtih in Krajevnih skupnostih ter Mestnem svetu Mestne občine Maribor	MOM, SIMOM, društva	Razni	Trajna naloga
2.	Podpora MOM pri vplivanju društev na oblikovanje politike invalidskega varstva,	Pomoč pri vključevanju in političnem udejstvovanju invalidov	Društva, MOM, politične stranke	MOM, razni	Trajna naloga
3.	Zagotavljanje obveščanja o političnih temah	Redno informiranje invalidskih organizacij in posredovanje gradiv za seje Mestnega sveta	MOM, Služba za delovanje Mestnega sveta	MOM	Trajna naloga

4. Posredovanje informacij o volitvah in omogočiti svobodno oddajo volilnega glasu	Redno informiranje inv. organizacij in posredovanje obvestil o volitvah	MOM, Služba za delovanje Mestnega sveta	MOM	Trajna naloga
--	---	---	-----	---------------

12.1. VKLJUČITEV DRUŠTEV V PROCESE OBLIKOVANJA POLITIKE INVALIDSKEGA VARSTVA S STRANI MOM

Invaliddom je treba zagotoviti enakopravno zastopanost v občinskih svetih, mestnih četrtih in krajevnih skupnostih ter v Mestnem svetu Mestne občine Maribor. Zato morajo politične stranke biti ozaveščene in uvrščati invalide visoko na seznam kandidatur oz. upoštevati morebitne spremembe volilnega sistema tako, da bodo imeli invalidi enake možnosti biti izvoljeni. Pri tem je potrebno spodbujati invalide k večjemu sodelovanju z informiranjem o možnosti izboljšanje stanja za invalide.

12.2. PODPORA MOM PRI VPLIVANJU DRUŠTEV NA OBLIKOVANJE POLITIKE INVALIDSKEGA VARSTVA

Ker je na nacionalni ravni zelo težko vplivati na spremembe zakonodaje, je nujno potrebna podpora občine in članov strank, ki lahko vplivajo na državno oblikovanje politike invalidskega varstva. Zato je potrebno spodbujati invalide k sodelovanju pri upravljanju javnih zadev, spremljanju zakonodaje in podobno.

12.3. ZAGOTAVLJANJE OBVEŠČANJA O POLITIČNIH TEMAH

Redno informiranje invalidskih organizacij in posredovanje gradiv sej Mestnega sveta MOM je zelo pomemben ukrep vključevanja. Pravočasna obveščенost omogoča preprečevanje morebitnih neustreznih rešitev in sodelovanje invalidov z dajanjem pobud ali predlogov o temah, ki zadevajo invalide.

12.4. POSREDOVANJE INFORMACIJ O VOLITVAH IN OMOGOČITI SVOBODNO ODDAJO VOLILNEGA GLASU

Redno informiranje invalidskih organizacij in posredovanje obvestila o volitvah je ključnega pomena za zagotovitev enakih možnosti invalidov.

13. OBČINSKI AKTI

Cilji:

- Izboljšanje ažurne informiranosti invalidov o sprejemanju občinskih aktov v pripravi in s tem možnost za pravočasno podajanje predlogov dopolnitev
- Spremljanje sprejetih aktov in usklajevanje postopkov v invalidskih organizacijah

UKREP	OPREDELITEV UKREPA	NOSILCI	VIRI FINANCIRANJA	ROK
1. Spremljanje sprememb izdanih zakonov in pravilnikov, ki so v uporabi na področju zakonodaje, pravic in položaja invalidov v družbi	Po preučitvi aktov in sprememb, podajanje predlogov za spremembe oz. dopolnitve le-teh, če rešitve niso ustrezne	MOM, SIMOM, društva	MOM	Trajna naloga
2. Pobude za sprejemanje in izvajanje ustreznih občinskih aktov	Dajanje pobud za spremembe in dopolnitve pravilnikov, poslovnikov in drugih aktov z namenom, da se z aktom ureja vključevanje invalidov ali rešuje problematika invalidov	SIMOM, društva	MOM	Trajna naloga
3. Podpora MOM pri vplivanju na ustrezno urejanje zakonov in aktov na nacionalni ravni in pri spremljanju izvajanja zakonov	Pomoč pri dostopu do informacij o aktih v pripravi, podpora pri pošiljanju pobud in spremljanju izvajanja zakonov ...	MOM	/	Trajna naloga

4.	Dostopnost občinskih aktov v pripravi	Obveščanje invalidov o aktih v pripravi	MOM	MOM	Trajna naloga
----	---------------------------------------	---	-----	-----	---------------

13.1. SPREMLJANJE NEUSTREZNIH ZAKONSKIH UREDITEV PREKO INVALIDSKIH DRUŠTEV IN ISKANJE MOŽNOSTI ZA NJHOVO IZBOLJŠANJE

Zelo pomembno je zaznavanje neustreznosti določenih zakonskih rešitev in podajanje predlogov za spremembe ali dopolnitve le-teh. Pomembno vlogo ima pri tem delovna skupina SIMOM za področje zakonodaje in invalidska društva, ki se s pravnimi akti srečujejo pri svojem delovanju, mnogi člani pa so vključeni tudi v razne svete in komisije na nivoju države. Invalidske organizacije skozi prakso spoznavajo zakonske pomanjkljivosti, ki jih v skupnem sodelovanju čim več deležnikov lahko lažje in učinkoviteje spremenijo. Povezovanje in delovanje tako invalidskih organizacij kot občinske uprave v skupno dobro in spremembo spornih praks bi lahko prineslo enakopravnejše delovanje in vključevanje invalidov v družbi.

13.2. POBUDE ZA SPREJEMANJE IN IZVAJANJE OBČINSKIH AKTOV

Dajanje pobud za sprejemanje in dosledno izvajanje občinskih aktov, dopolnitve pravilnikov, poslovnikov in drugih aktov z namenom, da se z aktom ureja vključevanje invalidov ali rešuje problematika invalidov.

13.3. PODPORA MOM PRI DAJANJU POBUD IN VPLIVANJU NA SPREJEMANJE ZAKONODAJE NA NACIONALNI RAVNI

Podpora in sodelovanje pri in vplivanju na sprejemanju zakonodaje na nacionalni ravni se je v preteklosti že izkazalo za učinkovito, zato je smiselno s tem nadaljevati.

13.4. DOSTOPNOST OBČINSKIH AKTOV V PRIPRAVI

Obveščanje invalidov o aktih v pripravi z namenom, da invalidi pravočasno podajo predloge k načrtovanim spremembam v delu, ki zadeva invalide, mora biti trajna naloga.

14. FINANČNA IN VSEBINSKA PODPORA

Cilji:

- Zagotoviti ustrezno izvajanje programov društev za invalide
- Zagotoviti boljše pogoje za vključevanje invalidov na različnih področjih

UKREP	OPREDELITEV UKREPA	NOSILCI	VIRI FINANCIRANJA	ROK
1. Brezplačna uporaba prostorov MOM	Brezplačna raba prostorov za: delovanje društev, za seje, tečaje in seminarje SIMOM in delavnice društev	Invalidska društva	MOM	Trajna naloga
2. Sofinanciranje programov in projektov invalidskega varstva	Sofinanciranje socialnih programov, programov zdravstvenega varstva invalidov in delovanja društev.	MOM, društva	MOM	Trajna naloga
3. Sofinanciranje programov športa invalidov	Vsakoletni razpisi programov športa v invalidskih organizacijah	MOM, društva	MOM	Trajna naloga
4. Sofinanciranje zaposlitev invalidov v programih javnih del	Sofinanciranje vključevanja invalidov v programe javnih del	MOM, društva	MOM	Trajna naloga
5. Vsebinska in finančna podpora osveščanju javnosti	Podpora akcijam osveščanja, obveščanje medijev, financiranje skupnih aktivnosti	SIMOM, Služba za stike z javnostmi, društva	MOM	Trajna naloga
6. Finančna in vsebinska podpora Svetu invalidov	Zagotovitev sredstev za delovanje SIMOM	MOM	MOM	Trajna naloga

14.1. BREZPLAČNA UPORABA PROSTOROV MOM

MOM bo tudi v bodoče nudila invalidskim organizacijam brezplačno rabo svojih prostorov v skladu z zakonom. Brezplačna raba občinskih prostorov za delovanje društev, za seje, tečaje in seminarje SIMOM in delavnice društev omogoča invalidskim organizacijam nemoteno izvajanje njihovih aktivnosti pri uresničevanju zastavljenih ciljev.

14.2. SOFINANCIRANJE PROGRAMOV INVALIDSKEGA VARSTVA

Sofinanciranje programov invalidskega varstva v MOM ostaja trajna naloga, saj predstavlja zelo pomemben del finančne podpore invalidom v Mari-boru. Ker se sredstva iz drugih virov nenehno krčijo, društva brez podpore lokalne skupnosti ne bi mogla delovati in izvajati programov za svoje člane. Za sofinanciranje programov invalidskega varstva bo MOM zagotavljala sofinanciranje najmanj v enakem obsegu kot prejšnja leta.

14.3. SOFINANCIRANJE PROGRAMOV ŠPORTA INVALIDOV

Šport je pomemben del aktivnosti invalidov v MOM. V te programe je vključena velika večina članov društev. Zato bo za sofinanciranje programov športa invalidov MOM namenjala sredstva v enakem obsegu kot doslej.

14.4. SOFINANCIRANJE ZAPOSLITEV INVALIDOV V PROGRAMIH JAVNIH DEL

Znano je, da invalidi zelo težko dobijo zaposlitev, vključevanje v programe javnih del pomeni zanje mnogokrat rešitev v stiski. ZRSZ le delno financira programe javnih del, zato je izredno pomembno, da lokalna skupnost sofinancira javna dela za vključevanje invalidov. Mnoge organizacije namreč brez sofinanciranja MOM ne bi mogle izvajati programov javnih del.

14.5. VSEBINSKA IN FINANČNA PODPORA OSVEŠČANJU JAVNOSTI

Podpora akcijam osveščanja, obveščanje medijev, financiranje skupnih aktivnosti za MOM ne predstavlja večjih dodatnih stroškov, invalidom pa predstavlja pomemben del pri širjenju zavesti o invalidski problematiki in potrebah invalidov.

14.6. FINANČNA IN VSEBINSKA PODPORA SVETU INVALIDOV

Zagotovitev postavke za delovanje SIMOM je nujna za izvajanje nalog Sveta invalidov MOM, to je koordinacijo med MOM in invalidskimi društvi, povezovanje med invalidskimi organizacijami ter skrb za realizacijo akcijskega načrta za izboljšanje enakih možnosti za invalide v MOM. Za administrativno podporo je na MOM zaposlena strokovna sodelavka, na postavki Svet invalidov pa je za izvedbo skupnih aktivnosti v letu 2022 predvidenih 10.200 €.

15. USPOSABLJANJE STROKOVNEGA KADRA

Cilji:

- Izobraziti strokovni kader, da bo v pomoč in podporo invalidom pri izvajanju programov za invalide in pri enakopravnem vključevanju invalidov

UKREP	OPREDELITEV UKREPA	NOSILCI	VIRI FINANCIRANJA	ROK
1. Zagotavljanje strokovnega kadra	Pobude, spodbude, štipendije za deficitarne poklice	SIMOM, društva, RS, UVZISVRD	Proračun MOM RS,	Trajna naloga
2. Usposabljanje občinskega kadra	Izvajanje rednih izobraževanj, vključno z osveščanjem o posebnih potrebah invalidov in kodeks ravnanja z invalidi	MOM, društva	MOM	Trajna naloga
3. Usposabljanje upravnih delavcev	Izvajanje rednih izobraževanj, vključno o posebnih potrebah invalidov	UE, društva	UE	Trajna naloga
4. Usposabljanje in drugega strokovnega kadra	Izvajanje rednih izobraževanj, vključno o posebnih potrebah invalidov	Druge ustanove (npr. knjižnica, univerza ...)	Druge ustanove	Trajna naloga

14.1. ZAGOTAVLJANJE STROKOVNEGA KADRA

V Sloveniji predstavniki stroke ugotavljajo veliko pomanjkanje strokovnega kadra za izobraževanje otrok s posebnimi potrebami. Zato za ustrezne poklice, npr. defektologa, tiftopedagoga in druge poklice s področja specialne pedagogike predlagamo uvedbo štipendij in zagotovljeno zaposlitev po končanem študiju.

14.2. USPOSABLJANJE OBČINSKEGA KADRA

Izvajanje rednih izobraževanj, vključno z osveščanjem o posebnih potrebah invalidov in kodeks ravnanja z invalidi

14.3. USPOSABLJANJE UPRAVNIH DELAVCEV

Izvajanje rednih izobraževanj, vključno o posebnih potrebah invalidov.

14.4. USPOSABLJANJE IN OSVEŠČANJE DRUGEGA STROKOVNEGA KADRA

Izvajanje rednih izobraževanj, vključno o posebnih potrebah invalidov

16. SPREMLJANJE IN UGOTAVLJANJE UČINKOV SPREJETIH UKREPOV

Cilji:

- Spremljanje sprejetih učinkov z namenom ocene ustreznosti in prilagoditve strategije

UKREP	OPREDELITEV UKREPA	NOSILCI	VIRI FINANCIRANJA	ROK
1. Periodično spremljanje sprejetih učinkov	Svet invalidov na svojih sejah spremlja učinke, jih primerno ovrednoti in po potrebi spremeni oz. doda nove ukrepe Kjer je smiselno, se naj učinki merijo tudi v obliki vprašalnika	SIMOM, društva, MOM (vse službe in institucije)	MOM	Trajna naloga
2. Javno ažurno objavljane dokumentov (zapisniki sej, pravilniki, poročila, akcijski načrti...)	Na spletni strani MOM/invalidi sproti objavljati dokumente o delovanju SIMOM, da lahko tudi javnost sodeluje pri izboljšanju položaja invalidov	SIMOM	MOM	Trajna naloga

16.1. PERIODIČNO SPREMLJANJE SPREJETIH UČINKOV

Dosledno spremljanje izvedenih učinkov, ki po potrebi omogočajo spremembe.

16.2. JAVNO OBJAVLJANJE DOKUMENTOV O DELOVANJU SVETA INVALIDOV

Na spletni strani MOM/invalidi sproti objavljati dokumente o delovanju SIMOM, da lahko tudi javnost oceni uspešnost delovanja in se poveča možnost za nove predloge rešitev preko podanih pripomb in predlogov invalidov, ki to stran spremljajo.

17. MEDNARODNO SODELOVANJE

Cilji:

- Spodbujanje mednarodnega sodelovanja z namenom izmenjave in prenosa dobrih praks

UKREP	OPREDELITEV UKREPA	NOSILCI	VIRI FINANCIRANJA	ROK
1. Izmenjava mednarodnih dobrih praks z različnimi organizacijami in institucijami iz tujine	Ogled dobrih praks v tujini, organizacija študijskih izmenjav	Društva, SIMOM, razni izvajalci	Razni	2022 - 2027
2. Podpora pri prijavih projektov s priporočili in prijava projektov skupaj z MOM	Pomoč v nasvetih o prijavi, informacijah o aktualnih razpisih ...	SIMOM, društva, razni izvajalci	Razni	2022 - 2027

17.1. IZMENJAVA MEDNARODNIH DOBRIH PRAKS

Ogled dobrih praks v tujini in prenos le – teh v domače okolje, organizacija študijskih izmenjav.

17.2. PODPORA PRI PRIJAVAH PROJEKTOV S PRIPOROČILI IN PRIJAVA PROJEKTOV SKUPAJ Z MOM

Podpora MOM pri prijavih projektov – s širjenjem informacij o objavljenih razpisih, svetovanje in pomoč pri prijavi in prijava projektov v sodelovanju MOM in invalidskih društev.

III. SKLEPNE MISLI

Po podatkih Svetovne zdravstvene organizacije se število invalidov povečuje. To je v glavnem posledica staranja prebivalstva, prav tako gre večje število invalidov pripisati pogostejšemu pojavljanju kroničnih bolezni, kot so sladkorna bolezen, srčno – žilne bolezni, rakava obolenja in duševne motnje.

Mestna občina Maribor se zavzema za izvajanje ukrepov, s katerimi bo spodbujala odpravljanje neenakosti, enakovredno vključevanje invalidov ter varovanje in spoštovanje njihovih pravic in osebnih integritete invalidov. V Akcijskem načrtu 2022-2027 so upoštevani predlogi invalidskih društev za izboljšanje enakih možnosti invalidov. Za uspešno izvajanje zastavljenega Akcijskega načrta je ključnega pomena sodelovanje invalidov in invalidskih društev s strokovnimi službami MOM. Ukrepi se bodo uresničevali postopoma, glede na razpoložljiva sredstva.

Akcijski načrt 2022-2027 se lahko sproti dopolnjuje v skladu s potrebnimi. O njegovem izvajanju se letno sestavi poročilo o realizaciji, ki zajema realizirane aktivnosti strokovnih služb in invalidskih društev v Mariboru. Predsednik Sveta invalidov MOM poročilo predstavi Mestnemu svetu MOM, ki poročilo potrdi. Poročilo se posreduje v vednost ZDIS.